

คำแนะนำ

วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่าง

เพื่อส่งทดสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

**คำแนะนำวิธีการเก็บและรักษาตัวอย่าง
เพื่อส่งทดสอบคุณภาพ**

สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

มีนาคม 2554

บทที่	สารบัญ	หน้า
1	บทนำ	1
	วัตถุประสงค์	1
	คำจำกัดความ ต.ย.แบบต่างๆ	2
	ภาชนะบรรจุตัวอย่าง	2
	หลักการเก็บตัวอย่าง	4
2	วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์ ผลผลิตจากสัตว์ ปัสสาวะ น้ำและน้ำแข็ง	5
	ขอบข่ายการตรวจ	5
	การตรวจวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา	5
	การเก็บและรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์เพื่อทดสอบคุณภาพด้านจุลชีววิทยา	5
	การเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำเพื่อทดสอบคุณภาพด้านจุลชีววิทยา	7
	การเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำแข็งเพื่อทดสอบคุณภาพด้านจุลชีววิทยา	8
	การตรวจวิเคราะห์ด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน	10
	การเก็บและรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์เพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน	10
	การเก็บและรักษาตัวอย่างปัสสาวะเพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน	11
	การเก็บและรักษาตัวอย่างซีรัมเพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน	12
	การเก็บและรักษาตัวอย่างไข่เพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน	13
	การเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำผึ้ง(Honey) และนมผึ้ง (Royal Jelly)	14
	การตรวจวิเคราะห์ด้านเคมีและสารปนเปื้อน	15
	การติดฉลาก	16

บทที่	สารบัญญ(ต่อ)	หน้า
	ลักษณะตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการตรวจวิเคราะห์	17
3	วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์	19
	ขอข่ายการตรวจ	19
	การตรวจวิเคราะห์ด้านเคมี	19
	วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อทดสอบด้านเคมี	19
	อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูป/หัวอาหารสัตว์/วัตถุดิบอาหารสัตว์	20
	Premix	20
	การตรวจวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา	20
	วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อทดสอบด้านจุลชีววิทยา	21
	อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูป/หัวอาหารสัตว์/วัตถุดิบอาหารสัตว์	23
	อาหารกระป๋อง	23
3	วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์ (ต่อ)	
	การตรวจวิเคราะห์ด้านพิษวิทยาและชีวเคมี	23
	การเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบสำหรับวิเคราะห์ Melamine และ Aflatoxin	24
	การตรวจวิเคราะห์ด้านกายภาพ	24
	การติดฉลาก	25
	ข้อเสนอแนะในการส่งตัวอย่างอาหารสัตว์ตรวจวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลวิเคราะห์แบบรวดเร็ว	26
4	วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำใช้จากฟาร์มปศุสัตว์และยาสัตว์	28
	ขอข่ายการตรวจ	28

บทที่	สารบัญญ(ต่อ)	หน้า
	การตรวจวิเคราะห์ยาต้องห้ามปนเปื้อน	28
	การตรวจสอบคุณภาพยาสัตว์	30
	เลขทะเบียนฟาร์มที่ใช้ในฉลากตัวอย่างน้ำใช้ในฟาร์ม	31
5	วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำนม	32
	ขอบข่ายการตรวจ	32
	การเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา	32
	การเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจรายการอื่น	34
6	คำแนะนำในการส่งตัวอย่างสินค้าปศุสัตว์ เพื่อทดสอบคุณภาพ	37
	การจัดเตรียมตัวอย่าง	37
	การจัดทำแบบคำขอส่งตัวอย่าง	38
	กรณีการส่งตัวอย่างทางรถขนส่ง หรือขนส่งทางเครื่องบิน	38
	กรณีการส่งตัวอย่างทางพัสดุภัณฑ์	39
	สถานที่ส่งตัวอย่าง	39
	ข้อควรระวังในการจัดการตัวอย่าง	39
	ขั้นตอนการส่งตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ฯ ณ สตส.	40

บทที่	สารบัญ(ต่อ)	หน้า
เอกสารแนบท้าย		
	สรุปแบบคำขอส่งตัวอย่างตรวจวิเคราะห์	แนบ 1/7
	ตารางรายละเอียดรายชื่อกิจกรรมตรวจวิเคราะห์ปีงบประมาณ 2554	แนบ 2/7
	การพิจารณาผลวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอาหารสัตว์	แนบ 3/7
	ตารางแสดงคุณค่าทางโภชนาการ	แนบ 5/7
	วิธีเก็บตัวอย่างเนื้อสัตว์ส่งตรวจจุลินทรีย์และยาตกค้าง (MA)	แนบ 7/7
	กำหนดเวลาการส่งตัวอย่างอาหารสัตว์ตรวจวิเคราะห์ที่ สตส. ปี 2554	แนบ 7/7

บทนำ

ก. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการส่งตัวอย่างสินค้าปศุสัตว์ทดสอบทางห้องปฏิบัติการ

1. เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติ และมาตรฐานของกรมปศุสัตว์และประเทศคู่ค้า
2. เพื่อเฝ้าระวัง ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้นำเข้าและผู้ประกอบการผลิตสินค้าปศุสัตว์ ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กรมปศุสัตว์ กำหนดไว้
3. เพื่อตรวจสอบและทวนสอบระบบการเลี้ยง การฆ่าและการผลิตว่ามีประสิทธิภาพ ปราศจากการปนเปื้อนจากเชื้อจุลินทรีย์ สารพิษ สารตกค้างที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค
4. เพื่อนำผลการทดสอบมาใช้ในการปรับปรุงการเลี้ยง และขั้นตอนการผลิตให้ได้สินค้าปศุสัตว์ที่มีคุณภาพและปลอดภัยในการบริโภค
5. เพื่อสืบค้นหาสาเหตุการปนเปื้อนและวางแนวทางแก้ไขปัญหาและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก

วัตถุประสงค์ของการจัดทำคำแนะนำและวิธีการเก็บและรักษาตัวอย่าง

1. เพื่อให้ตัวอย่างที่เก็บส่งทดสอบมีคุณภาพคงที่ ไม่มีการปนเปื้อนหรือเสื่อมสภาพในระหว่างการขนส่ง ทำให้ผลทดสอบที่ได้ มีความถูกต้อง ตรงตามสภาพจริงของตัวอย่าง
2. เพื่อให้ตัวอย่างที่ส่งทดสอบ มีข้อมูลครบถ้วนเพียงพอ ในการนำผลทดสอบไปดำเนินการ ตามระเบียบปฏิบัติได้
3. เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ปฏิบัติได้ถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ของการทดสอบและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ลดปัญหาการตีกันตัวอย่าง
4. ช่วยประหยัดงบประมาณในการออกเก็บตัวอย่างซ้ำ กรณีที่ตัวอย่างส่งไม่ถูกต้องและถูกตีคืน

ข. คำจำกัดความตัวอย่างแบบต่างๆ

Official sample : ตัวอย่างทางการ (collected by official authorized) ต้องเก็บโดยผู้มีอำนาจจากทางการ เพื่อตรวจหาสารตกค้าง เช่นตัวอย่างในกิจกรรมที่มีผลดำเนินการตามกฎหมาย

Batch of animals : Shall mean a group of animals of the same species, in the same age range, reared on the same holding at the same time and under the same condition of rearing. : **ฝูงสัตว์ชนิดเดียวกัน อายุไล่เดียวกัน เลี้ยงในโรงเรือนเดียวกัน ในระยะเวลาเดียวกันภายใต้สภาวะแวดล้อมเดียวกัน**

ตัวอย่างมีการจัดแบ่งตามวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บ คือ

ตัวอย่างสุ่มเก็บ (Unbiased)

- เก็บจากตัวอย่างที่ปกติ คาดว่าปลอดภัย
- ไม่จำเป็นต้องรอผลวิเคราะห์สินค้าสามารถเคลื่อนย้ายได้ตามปกติ
- เพื่อเป็นการหาข้อมูล ความถี่ของการพบสารตกค้างหรือสารปนเปื้อน
- Regulatory control program มีการวางแผนกำหนดช่วงการเก็บล่วงหน้า

ตัวอย่างเจาะจงเก็บ (Directed sample)

- เก็บจากตัวอย่างที่สงสัยหรือเคยมีประวัติการพบสารตกค้าง
- ต้องกักสินค้ารอไว้จนกว่าจะทราบผลวิเคราะห์
- หากพบสารเกินมาตรฐาน ห้ามนำไปบริโภค

ค. ภาชนะบรรจุตัวอย่าง

ควรเลือกใช้ภาชนะบรรจุตัวอย่างให้ถูกต้องเหมาะสมกับชนิดตัวอย่างและรายการที่ต้องการส่งทดสอบ เพื่อหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและจากตัวภาชนะที่ใช้บรรจุตัวอย่าง

ตารางสรุปชนิดภาชนะบรรจุตัวอย่าง

ชนิดตัวอย่าง	รายการทดสอบ / ภาชนะบรรจุ			
	เชื้อจุลินทรีย์	สารปนเปื้อน	คุณภาพทางเคมี	ยาคัดล้าง
เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด
น้ำคั้น, น้ำ, น้ำแข็ง	ขวดแก้วชนิดทนความร้อน สะอาด ฆ่าเชื้อแล้ว ขนาด 500 มิลลิลิตร	ขวดพลาสติกใหม่ สะอาด ขนาด 500 มิลลิลิตร	-	ขวดพลาสติกใหม่ สะอาด ทึบแสง ขนาด 500 มิลลิลิตร
อาหารสัตว์	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด และถุงกระดาษทึบแสง	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด และถุงกระดาษทึบแสง	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด และถุงกระดาษทึบแสง	ถุงพลาสติกชนิดใหม่ สะอาด และถุงกระดาษทึบแสง
ยาสัตว์	-	ภาชนะตามที่บรรจุยาจำหน่าย	ภาชนะตามที่บรรจุยาจำหน่าย	-
นํ้านม	ขวดแก้ว ฆ่าเชื้อแล้ว ขนาด 250 มิลลิลิตร	-	ขวดพลาสติกล้างสะอาด ขนาด 30 มิลลิลิตร	ขวดพลาสติกล้างสะอาด
บีสวาระสุกร	-	-	-	หลอดปั่นเหวี่ยง(ใหม่)พลาสติก หรือ ขวดพลาสติก (ใหม่) ขนาด 50 มิลลิลิตร
นํ้าล้างซากสัตว์ปีก	ถุงพลาสติกใหม่ สะอาด หรือขวดที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว	-	-	-
ซีรัม	Centrifuge tube ที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว	-	-	หลอดปั่นเหวี่ยงพลาสติก(ใหม่) หรือขวดพลาสติก (ใหม่) ขนาด 50 มิลลิลิตร

ง. หลักการเก็บตัวอย่าง

1. เก็บตัวอย่าง ณ จุดที่ทราบ ที่มาที่ไป ของตัวอย่าง เพื่อสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ (Traceability)
2. ปริมาณตัวอย่างพอเพียงสำหรับการวิเคราะห์ แต่ละรายการ ตามที่กำหนด
3. ภาชนะบรรจุ ต้องสามารถป้องกันการหก รั่วซึมของตัวอย่างได้ สะอาดปราศจากการปนเปื้อนและไม่ทำปฏิกิริยากับสารเคมี สามารถรักษาความเย็นได้ที่ -20°C สามารถป้องกันแสงและกันแรงกระแทกได้ระหว่างขนส่ง
4. ตัวอย่างที่ต้องเก็บรักษาในสภาพแช่แข็ง เช่นเนื้อสัตว์ ควรนำตัวอย่างแช่แข็งใน freezer นาน 24 ชั่วโมงก่อนจึงบรรจุในภาชนะ
5. ป้องกันการปนเปื้อนและระวังการเปลี่ยนแปลงสภาพตัวอย่าง (เช่น บูด เน่าเสีย ละลาย สลาย) ที่อาจส่งผลต่อสารที่ต้องการตรวจ หรือ ต่อการวิเคราะห์
6. ตัวอย่างทางการ เก็บโดยผู้มีอำนาจจากทางการ แต่ละ Lot เก็บแยก ห้ามปนกัน
7. ตัวอย่างทางการ ต้องปิดผนึกภาชนะบรรจุ เพื่อให้สังเกตทราบหากถูกเปิด โดยไม่ได้รับอนุญาต
8. ติดฉลากกำกับตัวอย่างที่มีข้อความบ่งชี้ตัวอย่างที่ชัดเจน
9. ควรนำส่งตัวอย่างให้ถึงห้องปฏิบัติการ โดยเร็วที่สุด
10. บันทึกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ของตัวอย่าง อย่างละเอียด เพื่อการสืบย้อนกลับได้ (Traceability)

วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์

ขอบข่ายการตรวจ

การตรวจสอบคุณภาพเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 3 ขอบข่าย ได้แก่

1. การตรวจวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา
2. การตรวจวิเคราะห์ด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน
3. การตรวจวิเคราะห์ด้านเคมีและสารปนเปื้อนต่างๆ

การตรวจวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา

1. รายการทดสอบ

- 1.1 เชื้อจุลินทรีย์ที่ก่อโรค (food borne infection) เช่น *Salmonella sp.*, *Listeria monocytogenes*, *Campylobacter sp*
- 1.2 เชื้อจุลินทรีย์ที่ใช้เป็นดัชนีบ่งชี้สุขภาพลักษณะของกระบวนการผลิต เช่น Aerobic plate count, *Enterococcus sp.*, *Escherichia coli*
- 1.3 สารพิษจากเชื้อจุลินทรีย์ เช่น Staphylococcal Enterotoxin

2. ประเภทของตัวอย่างที่ทดสอบ ได้แก่

- 2.1 เนื้อดิบ
- 2.2 ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์และผลผลิตจากสัตว์ (เนื้อสัตว์ปรุงสุก นม ไข่ ฯลฯ)
- 2.3 น้ำและน้ำแข็งที่ใช้ในโรงงาน/โรงฆ่า
- 2.4 น้ำล้างซากสัตว์ปีก
- 2.5 ชีร์ม
- 2.6 Swab test และอื่นๆ

3. การเก็บและรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์เพื่อทดสอบคุณภาพด้านจุลชีววิทยา

3.1 อุปกรณ์

- มีด	- น้ำแข็ง	
- ถุงพลาสติก	- ก้อนแข็งหรือทรายไอซ์ (Dry Ice)	- กล่องโฟมหรือกระติก

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ

- เนื้อส่วนที่ไม่มีไขมันติด

3.3 ข้อควรระวัง

- ในระหว่างการเก็บตัวอย่างจากสัตว์ ต้องระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนจากตัวอย่างหนึ่งไปยังอีกตัวอย่างหนึ่ง
- ควรล้างมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บตัวอย่าง ให้สะอาดก่อนการเก็บตัวอย่างแต่ละตัวอย่างทุกครั้ง

3.4 วิธีการเก็บ

3.4.1 วิธีการเก็บตัวอย่างส่งตรวจเชื้อจุลินทรีย์

การเก็บตัวอย่างส่งตรวจเชื้อจุลินทรีย์ส่งตัวอย่างตามที่ส่งออกและการเก็บตัวอย่างเฝ้าระวังตามที่ สพส. กำหนดไว้

3.4.2 เก็บตัวอย่างส่งตรวจหาสารต้านจุลชีพตกค้าง โดยวิธีจุลินทรีย์วิเคราะห์ (Micro ASSAY)

การเก็บตัวอย่างเนื้อหน้ำอกจากสัตว์ปีกทุกฟาร์มที่ส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์ การเก็บตัวอย่าง

ให้เก็บจากสัตว์ปีก 1 ตัว ต่อ 1 โรงเรือน เป็น 1 ตัวอย่างแล้วให้แบ่งเป็น 3 ตัวอย่างย่อยดังนี้

- ซ้ำแหละเนื้อหน้ำอก เลาะหน้ำงอก (ไก่) หรือจากกล้ามเนื้อที่ไม่มีมันและเอ็นติด (หมู โค กระบือ) โดยเก็บจากสัตว์ตัวเดียวกัน
- น้ำหนักต่อตัวอย่างไม่น้อยกว่า 300 กรัม
- เนื้อหน้ำอกชิ้นที่ 1 ส่งกรมปศุสัตว์ (ตัวอย่างย่อยที่ 1)
- เนื้อหน้ำอกชิ้นที่ 2 ตัดแบ่งเป็น 2 ส่วน (ตัวอย่างย่อยที่ 2 และ 3)
  - ส่วนที่ 1 (ตัวอย่างย่อยที่ 2) สำหรับห้องปฏิบัติการของบริษัททำการตรวจวิเคราะห์
  - ส่วนที่ 2 (ตัวอย่างย่อยที่ 3) เก็บไว้ที่โรงฆ่าเพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์ซ้ำเมื่อสงสัย

3.5. วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์เพื่อนำส่งห้องปฏิบัติการ

3.5.1 นำตัวอย่างกล้ามเนื้อบรรจุในถุงพลาสติกชนิดหนาและปิดปากถุงให้สนิท

3.5.2 นำถุงตัวอย่างข้างต้น ใส่ซองในถุงพลาสติกอีก 1 ใบ

3.5.3 นำฉลากตัวอย่างที่มีรายละเอียดครบและถูกต้องใส่ระหว่างถุงทั้ง 2 ใบ

3.5.4 นำตัวอย่างไปแช่แข็งทันที หากไม่สามารถนำไปแช่แข็งได้ทันทีให้เก็บตัวอย่างไว้ในกระติก หรือ
กล่องโฟม บรรจุน้ำแข็ง 6 ส่วน ผสมเกลือเม็ด 1 ส่วน หรือทรายไอซ์ (Dry ice) เพื่อสามารถรักษา
คุณภาพและความเย็นได้ดีจนถึงห้องปฏิบัติการ ในสภาพแข็ง (FROZEN TISSUE)

หมายเหตุ ถ้าตัวอย่างเดียวกัน ส่งตรวจเชื้อจุลินทรีย์และสารต้านจุลชีพตกค้าง ให้แยกบรรจุคนละถุง ติดฉลาก
หมายเลขเดียวกัน และใส่รวมในถุงใหญ่อีกครั้ง ติดฉลากที่ถุงรวมด้วย

4. การเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำเพื่อทดสอบคุณภาพด้านจุลชีววิทยา (ตามเอกสารการเก็บตัวอย่างน้ำใช้ในโรงงาน)

4.1 อุปกรณ์

- 4.1.1 ขวดแก้วชนิดทนความร้อน สะอาด ความจุไม่น้อยกว่า 500 มล. มีฝาปิดมิดชิด และอบฆ่าเชื้อแล้ว
- 4.1.2 10% Sodium thiosulfate ปริมาณ 0.1 ml / น้ำ 500 ml
- 4.1.3 ตะเกียงแอลกอฮอล์ 70% หรือน้ำยาคลอรีน ความเข้มข้น 100 มก. ต่อน้ำ 1 ลิตร
- 4.1.4 ปากคีบ
- 4.1.5 สำลี
- 4.1.6 ถุงพลาสติก ขนาดประมาณ 8" x 12" ซึ่งสะอาดและผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว

4.2 ตำแหน่งที่เก็บตัวอย่างน้ำ

- 4.2.1 โรงงานควรเขียนแผนผังระบบการผลิตน้ำ การกักเก็บน้ำ และการแจกจ่ายน้ำไปตามท่อ
- 4.2.2 ให้สัญลักษณ์หรือหมายเลขของแต่ละจุดที่แจกจ่ายน้ำใช้ที่แตกต่างกันเช่นก๊อกน้ำที่ 1, 2, 3...
- 4.2.3 ในการเก็บตัวอย่างน้ำ ณ จุดใช้งานแต่ละครั้งให้เปลี่ยนจุดที่เก็บตัวอย่างไปเรื่อยๆ เพื่อจะได้เก็บ
ตัวอย่างน้ำให้กระจายทั่วทุกจุด ต้องศึกษาแผนผังดังกล่าวให้เข้าใจ และทำการเก็บตัวอย่างน้ำ 4
ตัวอย่างและน้ำแข็ง 2 ตัวอย่าง
- 4.2.4 แท็งก์เก็บน้ำโดยเก็บภายหลังจากเติมน้ำยาคลอรีนให้มีคลอรีนอิสระ 0.5 มก. / ต่อน้ำ 1 ลิตรเป็น
เวลาอย่างน้อย 20 นาที
- 4.2.5 จุดใช้งานต่างๆ อย่างน้อยอีก 3 จุด

4.3 ความถี่ของการเก็บตัวอย่าง

- 4.3.1 เชื้อในกลุ่ม A เดือนละ 1 ครั้ง
- 4.3.2 เชื้อในกลุ่ม B ปีละ 1 ครั้ง

4.4 วิธีเก็บตัวอย่างน้ำ

- 4.4.1 ใช้ปากคิบบ คิบบสำลิจุ่มเอทริลแอลกอฮอล์แล้วเช็ดบริเวณปากก๊อกน้ำ แล้วเผาด้วยตะเกียงเพื่อทำลายแอลกอฮอล์ที่เหลือให้หมดไป หรือใช้คิบบสำลิจุ่มแล้วจุ่มในน้ำยาคลอรีนเข้มข้น 100 ppm เช็ดบริเวณปากก๊อกน้ำทิ้งไว้สักครู่
- 4.4.2 เปิดก๊อกน้ำให้สุดแล้วปล่อยน้ำให้ไหลทิ้ง 2-3 นาที
- 4.4.3 หมุนก๊อกน้ำให้น้ำไหลเบาลง แล้วเปิดขวดสำหรับเก็บตัวอย่าง อย่าให้มือหรือสิ่งใด ๆ ถูกบริเวณปากขวด และด้านในของฝาขวด ถ้าไม่มั่นใจให้เผาปากขวดก่อนทำการเก็บตัวอย่าง
- 4.4.4 นำขวดรองน้ำซึ่งไหลจากก๊อกอย่าให้น้ำกระฉอก หรือกระเด็น รองน้ำจนได้ปริมาตร 400-500 มล. แต่อย่ารองน้ำจนเต็มขวด
- 4.4.5 ปิดฝาขวดให้แน่น ระวังอย่าให้ปากขวด และด้านในของฝาขวดถูกมือ หรือสิ่งใดทั้งสิ้น
- 4.4.6 ใช้ผ้าสะอาดเช็ดภายนอกขวดให้แห้ง แล้วปิดฉลากให้ติดแน่น
- 4.4.7 นำขวดใส่ในถุงพลาสติกซึ่งสะอาด แล้วมัดปากถุงให้แน่น

4.5 การเก็บรักษาตัวอย่างน้ำเพื่อนำส่งไปยังห้องปฏิบัติการ

- 4.5.1 เมื่อเก็บตัวอย่างน้ำเรียบร้อยแล้ว รีบนำตัวอย่างเก็บไว้ที่อุณหภูมิประมาณ 4°C นำตัวอย่างส่งถึงห้องปฏิบัติการภายใน 6 ชั่วโมง หลังจากเก็บตัวอย่าง แต่กรณีที่มีความจำเป็น ต้องส่งตัวอย่างภายใน 12 ชั่วโมง และไม่เกิน 24 ชั่วโมง
- 4.5.2 นำขวดตัวอย่างน้ำแต่ละขวดวางลงในกล่องโฟม หรือกระติกเก็บความเย็น
- 4.5.3 อุณหภูมิในระหว่างการขนส่งถึงห้องปฏิบัติการต้อง 1 – 8°C
- 4.5.4 ให้วางแต่ละตัวอย่างตั้งขึ้น และห่างกันพอประมาณ ใส่ ice pack ลงในช่องว่างระหว่างแต่ละตัวอย่าง อย่าให้น้ำในภาชนะสูงถึงคอขวด

5. การเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำแข็งเพื่อทดสอบคุณภาพด้านจุลชีววิทยา

5.1 อุปกรณ์ ถุงพลาสติก ขนาดประมาณ 8" x 12" ซึ่งสะอาดและผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว

5.2 ตำแหน่งที่เก็บตัวอย่างน้ำแข็ง

5.2.1 เครื่องทำน้ำแข็ง

5.2.2 จุดที่ใช้น้ำแข็ง

5.3 วิธีการเก็บตัวอย่างน้ำแข็ง

- 5.3.1 ถ้าผู้เก็บตัวอย่างสวมเสื้อแขนยาว ให้พับแขนเสื้อขึ้น แล้วล้างมือให้สะอาด
- 5.3.2 หยิบถุงตัวอย่าง ดิจิตอลทรายละเอียดตัวอย่าง ให้มีรายละเอียด เปิดปากถุง และใช้มือทั้งสองปลิ้นด้านในของถุงตัวอย่างออกมา
- 5.3.3 นำถุงไปรองรับน้ำแข็งจากเครื่องทำน้ำแข็งให้ได้ประมาณ 3/5 ของถุง และต้องไม่น้อยกว่า 500 กรัม แล้วปิดปากถุงด้วยเครื่องปิดผนึก หรือรัดด้วยหนังยางให้แน่น
- 5.3.4 เตรียมถุงพลาสติกสำหรับเก็บตัวอย่างน้ำแข็งอีกถุงหนึ่งสำหรับเก็บตัวอย่างน้ำแข็ง ณ จุดใช้งาน และดิจิตอลทรายละเอียด
- 5.3.5 ใช้ภาชนะตักน้ำแข็งซึ่งใช้ในการตักน้ำแข็งใช้งาน ตักน้ำแข็งใส่ถุงให้ได้ 3 ส่วน 4 ของถุงแล้วปิดถุง
- 5.3.6 ถ้ามีจุดใช้งานมากกว่า 1 จุดการเก็บตัวอย่างแต่ละครั้งให้เปลี่ยนจุดเก็บจนครบทุกจุด

5.4. การเก็บรักษาตัวอย่างน้ำแข็งเพื่อนำส่งไปยังห้องปฏิบัติการ

- 5.4.1 เมื่อเก็บตัวอย่างน้ำแข็งเรียบร้อยแล้ว ให้นำตัวอย่างเก็บไว้ในที่อุณหภูมิประมาณ 4°C นำตัวอย่างส่งถึงห้องปฏิบัติการภายใน 6 ชั่วโมง หลังจากเก็บตัวอย่าง แต่กรณีที่มีความจำเป็นต้องส่งตัวอย่างภายใน 12 ชั่วโมง ไม่ใช่เวลามากกว่า 12 ชั่วโมง
- 5.4.2 นำขวดตัวอย่างน้ำแข็งวางลงในกล่องโฟม หรือภาชนะอื่นที่เก็บความเย็น
- 5.4.3 อุณหภูมิในระหว่างการขนส่งถึงห้องปฏิบัติการต้อง 1 – 8°C
- 5.4.4 ให้วางแต่ละตัวอย่างตั้งขึ้น และห่างกันพอประมาณ ใส่ ice pack ลงในช่องว่างระหว่างแต่ละตัวอย่าง

6. วิธีการเก็บตัวอย่างซีรัม

- 6.1 เจาะเลือดจากสุกรหรือใช้ถุงพลาสติกใหม่สะอาดรองรับเลือดสุกรหลังจากเขือดสุกรแล้วให้ได้ปริมาตรไม่น้อยกว่า 15 มิลลิลิตร
- 6.2 ถ่ายเลือดลงใน centrifuge tube 50 มิลลิลิตร ตั้งหลอดเอียงทิ้งไว้ให้เม็ดเลือดตกตะกอน ระวังอย่าให้หลอดกระเทือนจนกว่าเม็ดเลือดจับตัวกันเป็นลิ่มเลือดและแยกออกนอนกันแล้ว
- 6.3 เทเอาส่วนใส (ซีรัม) ใส่หลอดปิดฝาให้แน่น

การตรวจวิเคราะห์ด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน

1. รายการทดสอบ

Nitrofuran metabolites

Chloramphenicol

Sulfonamides

Tetracyclines

β – Agonist

Fluoroquinolones เป็นต้น

2. ประเภทของตัวอย่างที่ทดสอบ ได้แก่

2.1 edible tissues เช่น กล้ามเนื้อ ตับ ไต ไขมัน

2.2 animal products เช่น ไข่ นม น้ำผึ้ง/นมผง

2.3 biological fluids เช่น ซิรัม ปัสสาวะ

3. วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์เพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน

3.1 อุปกรณ์

- เขียงพลาสติก
- ถุงมือแพทย์ชนิดมาเชื้อ
- ฉลากติดตัวอย่าง
- มีดสแตนเลส
- ถุงพลาสติก
- กระจกหรือกล่องโฟม
- เกลือเม็ดหรือทรายไอซ์ (Dry Ice)
- น้ำแข็ง

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ ควรเก็บตามแผนที่กำหนดของแต่ละกิจกรรม

3.3 ข้อควรระวังในการเก็บตัวอย่าง

- ในการเก็บตัวอย่าง ในระหว่างเก็บตัวอย่างจากสัตว์ ต้องระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนจากตัวอย่างหนึ่งไปยังอีกตัวอย่างหนึ่ง
- ควรล้างมีดและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บตัวอย่าง ให้สะอาดก่อนการเก็บตัวอย่างแต่ละตัวอย่างทุกครั้ง

3.4 วิธีการเก็บ

ตัวอย่างถ้าเก็บจากโรงงาน ต้องเก็บแยกเป็น 2 ส่วน ถ้าเก็บจากฟาร์ม เก็บเพียง 1 ส่วน

3.4.1 กล้ามเนื้อ

- ซ้ำแหละเนื้อหน้าอกและหนังออก เก็บจากสัตว์ปีกไม่ น้อยกว่า 6 ตัว
- เนื้อหน้าอกแต่ละชิ้นหั่นครึ่ง แยก ตัวอย่างเป็น 2 ส่วน(กรณีเก็บจากโรงงาน)
- น้ำหนักไม่น้อยกว่า 500 กรัม/ส่วน

3.4.2 ตับ

- ซ้ำหาละดับจากสัตว์ปีกไม่น้อยกว่า 6 ตัว
- ตับแต่ละพู (Lobe) หั่นครึ่ง แยก ตัวอย่างเป็น 2 ส่วน(กรณีเก็บจากโรงงาน)
- น้ำหนักไม่น้อยกว่า 500 กรัม/ส่วน

3.4.3 ไต

- เก็บตัวอย่างไตจากสัตว์ปีกไม่น้อยกว่า 6 ตัว
- หั่นครึ่ง แยก ตัวอย่างเป็น 2 ส่วน(กรณีเก็บจากโรงงาน)
- น้ำหนักไม่น้อยกว่า 500 กรัม/ส่วน

3.5 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่าง เนื้อสัตว์ ตับ ไต

3.5.1 นำตัวอย่างกล้ามเนื้อ ตับ ไต ทั้ง 2 ส่วน บรรจุแยกในถุงพลาสติกชนิดหนาปิดปากถุง ให้สนิทเป็น ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2

3.5.2 นำถุงตัวอย่างข้างต้น แต่ละถุงใส่ซ้อนในถุงพลาสติกอีก 1 ใบ

3.5.3 นำฉลากตัวอย่างที่มีรายละเอียดครบและถูกต้องใส่ระหว่างถุงตัวอย่าง

ตัวอย่างส่วนที่ 1 ให้ส่งตรวจที่ห้องปฏิบัติการกลุ่มตรวจสอบคุณภาพเนื้อสัตว์ และผลผลิตจากสัตว์ สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์

ตัวอย่างส่วนที่ 2 เก็บไว้ที่โรงงานผลิต

3.5.4 นำตัวอย่างไปแช่แข็งทันที หากไม่สามารถนำไปแช่แข็งได้ทันทีให้เก็บตัวอย่างไว้ในกระติกหรือ กลังโฟม บรรจุน้ำแข็ง 6 ส่วน ผสมเกลือเม็ด 1 ส่วน หรือทรายไอซ์ (Dry ice) ซึ่งสามารถรักษา ความเย็นไว้ได้ต่ำกว่า 4°C แล้วจึงนำไปแช่แข็งภายใน 4-6 ชม.

4. วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างปัสสาวะเพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน

4.1 อุปกรณ์

- ถุงพลาสติกใหม่สะอาด
- ถุงมือแพทย์ชนิดฆ่าเชื้อ
- ฉลากติดตัวอย่าง
- กระติกหรือกลองโฟม
- น้ำแข็ง
- เกลือเม็ดหรือทรายไอซ์ (Dry Ice)
- หลอดหยี้งขนาด 50 มล. หรือขวดพลาสติกมีฝาปิดแน่น

4.2 ข้อควรระวังในการเก็บตัวอย่าง

- ในการเก็บตัวอย่างระหว่างเก็บตัวอย่างจากสัตว์ ต้องระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนข้ามระหว่างตัวอย่าง

4.3 วิธีการเก็บปัสสาวะ

4.3.1 ใช้ถุงพลาสติกใหม่สะอาดรองรับปัสสาวะสุกร ให้ได้ประมาณ 50 มล.

4.3.2 เทปัสสาวะใส่หลอดเหวี่ยงขนาด 50 มล. หรือขวดพลาสติกปิดฝาให้แน่น ติดฉลากที่มีรายละเอียดครบถ้วนบนหลอดตัวอย่าง

4.3.3 นำหลอดเก็บปัสสาวะใส่ถุงพลาสติกขนาดใหญ่อีกชั้นหนึ่ง มัดปากถุงให้แน่น

หมายเหตุ :- หากไม่มีหลอดเหวี่ยง ให้ใช้ถุงพลาสติกซ้อนสองชั้นต่อหนึ่งตัวอย่าง ติดฉลากบนถุงชั้นใน

4.4 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างปัสสาวะ

- แช่ตัวอย่างในกระติกหรือกล่องโฟมที่มีน้ำแข็ง 6 ส่วนผสมเกลือ 1 ส่วน เพื่อรักษาความเย็นได้นาน
- วางหลอดในแนวตั้ง อย่าให้น้ำซึมเข้าในหลอดตัวอย่างได้

5. วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างซีรัมเพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน

5.1 อุปกรณ์

- หลอดชนิดขนาด 40 ml และขนาด 5 ml
- เข็มเบอร์ 20 ยาว 3 นิ้ว และเข็มเบอร์ 16 ยาว 3 นิ้ว
- หลอดเก็บเลือดขนาด 40 ml และหลอดเก็บซีรัม
- 70% alcohol
- สำลี
- ถุงมือแพทย์ชนิดฆ่าเชื้อ
- เชือกรัดปลายจุกสุกร
- ฉลากติดตัวอย่าง
- กระติกหรือกล่องโฟม
- น้ำแข็ง
- เกลือเม็ดหรือครายไอซ์ (Dry Ice)

5.2 ข้อควรระวังในการเก็บตัวอย่าง

- ในการเก็บตัวอย่างระหว่างเก็บตัวอย่างจากสัตว์ ต้องระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนข้ามระหว่างตัวอย่าง

5.3 วิธีการเก็บซีรัม

5.3.1 เจาะเลือดจากสุกรให้ได้ปริมาณไม่น้อยกว่า 15 มิลลิลิตร

5.3.2 ถ่ายเลือดใส่หลอดเหวี่ยงขนาด 50 มิลลิลิตร ตั้งหลอดเอียงทิ้งไว้ให้เม็ดเลือดตกตะกอน อย่างน้อย 1 ชั่วโมงที่อุณหภูมิห้อง (ห้ามตากแดด) ระวังอย่าให้หลอดกระเทือน จนกว่าส่วนเม็ดเลือดจับตัวกันเป็นลิ่มเลือดจนแยกออกนอนกัน

5.3.3 เทเอาส่วนใส (ซีรัม) ข้างบนออกมา ถ่ายใส่หลอดเก็บ ปิดฝาให้แน่นหากซีรัมมีสีแดงหรือสีชมพู แสดงว่าเม็ดเลือดแดงแตก (Hemolysis) ควรเก็บตัวอย่างซีรัมใหม่

5.3.4 นำหลอดเก็บ Serum ใส่ถุงพลาสติกขนาดใหญ่อีก ชั้นหนึ่ง มัดปากถุง

5.4 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างซีรัม

นำไปแช่แข็ง -20°C และ นำตัวอย่างส่งตรวจโดยแช่ในกระติกหรือกล่องโฟมที่มีน้ำแข็ง 6 ส่วน ผสมเกลือ 1 ส่วน เพื่อรักษาความเย็นได้นาน

หมายเหตุ : ให้สังเกตตัวอย่างที่ได้รับถ้ายังคงขุ่นอยู่หรือมีเม็ดเลือดปนมาก อาจต้องนำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว รอบสูง 2000 รอบต่อนาที นาน 10 นาที แล้วดูเอาส่วนใสมาใช้ในการทดสอบ

รูปที่ 1 ซีรัมที่สภาพดี Good serum

Homolyzsed serum

รูปที่ 2 ซีรัมที่มีเม็ดเลือดแดงแตก

6. วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างไขเพื่อทดสอบคุณภาพด้านสารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน

6.1 อุปกรณ์

- ถาดบรรจุไข
- ถุงพลาสติก
- ฉลากติดตัวอย่าง
- กระติกหรือกล่องโฟม

6.2 ข้อควรระวังในการเก็บตัวอย่าง

- ควรมีการป้องกันการกระแทกระหว่างขนส่งเพื่อป้องกันตัวอย่างแตกเสียหายก่อนถึงห้องปฏิบัติการ

6.3 วิธีการเก็บไข่ดิบ

6.3.1 ไข่ไก่/ไข่เป็ดน้ำหนักเฉลี่ย 60-65 กรัม/ฟอง เก็บให้ได้ไม่น้อยกว่า 500 กรัม/ตัวอย่าง ประมาณ 12 ฟอง/ตัวอย่าง

ไข่เนกกระทา ประมาณ 50 ฟอง/ ตัวอย่าง

6.3.2 สภาพไข่ เปลือกไข่ไม่แตก ร้าว สด ไม่เน่าเสีย

6.4 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างไข่ดิบ

นำตัวอย่างไข่สดส่งตรวจ โดยแช่ในกระติกหรือกล่องโฟมที่มีน้ำแข็ง 6 ส่วนผสมเกลือ 1 ส่วน เพื่อรักษาความเย็นได้นาน หรือตอกไข่ออกใส่ขวดพลาสติกปากกว้าง และเก็บรักษาที่อุณหภูมิ -20°C ก่อนนำส่งก็ได้

7 วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างตัวอย่างน้ำผึ้ง (Honey) และนมผึ้ง (Royal Jelly)

7.1 อุปกรณ์

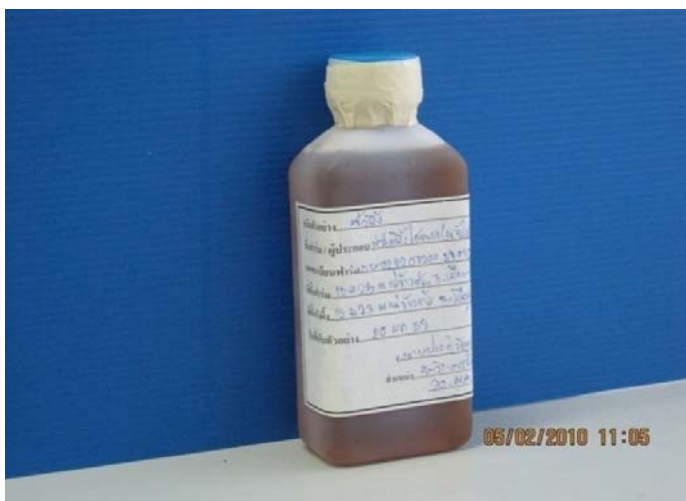
- ขวดสะอาด มีฝาปิดสนิท

7.2 ข้อควรระวังในการเก็บตัวอย่าง

- ในการเก็บตัวอย่างระหว่างเก็บตัวอย่างจากสัตว์ ต้องระวังไม่ให้เกิดการปนเปื้อนข้ามระหว่างตัวอย่าง

7.3 วิธีการเก็บน้ำผึ้งและนมผึ้ง

- น้ำผึ้งหรือนมผึ้งจะต้องใหม่สะอาด ไม่เน่าเสีย
- บรรจุในภาชนะที่สะอาดและต้องปิดสนิท ไม่รั่วซึม มีรายละเอียดที่ฉลากครบถ้วน
- น้ำหนัก/ขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 250 กรัม หรือ 250 มิลลิลิตร

ลักษณะตัวอย่างน้ำผึ้งที่มีคุณภาพดี

7.5 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างน้ำผึ้ง นมผึ้ง

- เก็บรักษาตัวอย่างที่อุณหภูมิห้อง อย่าให้ถูกแสงแดดโดยตรง บรรจุในภาชนะที่น้ำซึมเข้าไม่ได้

การตรวจวิเคราะห์ด้านเคมีอาหารสารตกค้างและสารปนเปื้อน

1. รายการทดสอบ

Pesticides กลุ่ม OCPs OPPs Pyrethroids Carbamates

Toxic Elements เช่น สารหนู (Arsenic) แคดเมียม (Cadmium) ตะกั่ว (lead)ปรอท (Mercury)

Mycotoxins เช่น Aflatoxin

Total water content และสารเคมีอื่นๆ

2. ประเภทตัวอย่างที่ทดสอบ ได้แก่

น้ำผึ้ง ตับ ไต ไข่ เนื้อแช่แข็ง เนื้อสัตว์ ไขมันสัตว์

3 วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างไขมันเพื่อทดสอบคุณภาพด้านเคมีสารตกค้างและสารปนเปื้อน

3.1 อุปกรณ์

- เขียงพลาสติก	- เครื่องบดเนื้อ	- ถุงพลาสติก
- กระจกหรือกล่องโฟม	- มีดสแตนเลส	- ถุงมือแพทย์ชนิดฆ่าเชื้อ
- ฉลากติดตัวอย่าง	- น้ำแข็ง	

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ

- ไขมันบริเวณส่วนท้องของสัตว์

3.3 ข้อควรระวังในการเก็บตัวอย่าง

- จะต้องระมัดระวังมิให้ปนเปื้อนเลือด สิ่งสกปรก หรือน้ำในขณะที่ทำการเก็บตัวอย่าง

3.4 วิธีเก็บ

3.4.1 เก็บไขมันจากส่วนท้องต้องให้ได้น้ำหนักต่อตัวอย่างไม่น้อยกว่า 500 กรัม

3.4.2 บรรจุตัวอย่างในถุงพลาสติก 2 ชั้น ที่ปิดสนิท ไม่มีรอยรั่วหรือฉีกขาด

4. วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างเนื้อสัตว์และอื่นๆ เพื่อทดสอบคุณภาพด้านเคมีและสารปนเปื้อน

เนื้อสัตว์ ตับ ไต ไข่ น้ำผึ้ง เก็บเช่นเดียวกับการเก็บเพื่อตรวจวิเคราะห์สารตกค้างยาสัตว์

การติดฉลาก

1. ตัวอย่างที่บรรจุในถุงพลาสติก 2 ชั้น ให้ใส่ฉลากไว้ระหว่างถุงทั้ง 2 ใบ
2. ถ้าบรรจุในขวด / หลอด เช็ดผิวภาชนะด้านนอกให้แห้ง ก่อนติดฉลากที่ข้างขวดหรือ หลอด
3. บนฉลากต้องมีข้อความอย่างน้อยดังนี้

ลำดับที่ ชนิดตัวอย่าง ชื่อบริษัท (หรือชื่อฟาร์ม และทะเบียนฟาร์ม) วันที่เก็บ LOT numbers

จุดหรือตำแหน่งที่สุ่มเก็บตัวอย่าง

- 4 ฉลากที่ติดกับภาชนะบรรจุที่ต้องแช่เย็น หรือแช่แข็ง ควรนำฉลากใส่ในถุงพลาสติกเพื่อกันน้ำ ก่อนติดบนภาชนะบรรจุตัวอย่าง

ตัวอย่างฉลากกำกับตัวอย่างเนื้อสัตว์

ลำดับที่ _____ ชนิดตัวอย่าง _____
ชื่อบริษัท _____ EST. _____
ฟาร์ม _____
วันที่ผลิต _____ LOT. _____
วันที่เก็บตัวอย่าง _____
ชนิดการวิเคราะห์ _____

ลักษณะตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลผลิตจากสัตว์ ที่เหมาะสมในการตรวจวิเคราะห์

1 ตัวอย่างไขมันสัตว์ เนื้อสัตว์ และตับสัตว์

- 1.1 ตัวอย่างอยู่ในถุงพลาสติก 2 ชั้น ที่ปิดสนิท ไม่มีรอยร้าวหรือฉีกขาด ตัวอย่างต้องอยู่ในสภาพแช่เย็นหรือแช่แข็งและไม่เน่าเสีย
- 1.2 น้ำหนักต่อตัวอย่างไม่น้อยกว่า 500 กรัม
- 1.3 มีฉลากกำกับตัวอย่าง ที่มีรายละเอียดตรงกับใบนำส่งตัวอย่างและใส่ในถุงพลาสติกกันเปียก สอดแทรกไว้ระหว่างชั้นของถุงใส่ตัวอย่าง

รูปภาพ : ลักษณะตัวอย่างเนื้อสัตว์ และตับสัตว์ที่ถูกต้อง

2 ตัวอย่างไข่ไก่/ไข่เป็ด/ไข่นกกระทา

- 2.1 ไข่ดิบ : เปลือกไข่ไม่แตกร้าว และเป็นตัวอย่างที่ไม่เก่า ไม่เน่าเสีย
- 2.2 ไข่สุก : บรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท ไม่รั่วซึม
- 2.3 น้ำหนักหรือขนาดของไข่ไก่/ไข่เป็ด ไม่น้อยกว่า 500 กรัม หรือ 10 ฟอง/ตัวอย่าง
- 2.4 น้ำหนักหรือขนาดของไข่นกกระทา ไม่น้อยกว่า 500 กรัม หรือ 50 ฟอง/ตัวอย่าง

รูปที่ 1 ลักษณะไข่ไก่ก่อนข้างดี แต่ต้องระวังแตก

รูปที่ 2 ลักษณะไข่ไก่ที่ดี

3 ตัวอย่างน้ำผึ้ง (Honey) และนมผึ้ง (Royal Jelly)

- 3.1 น้ำผึ้งหรือนมผึ้งจะต้องใหม่สะอาด ไม่เน่าเสีย
- 3.2 บรรจุในภาชนะที่สะอาดและต้องปิดสนิท ไม่รั่วซึม มีรายละเอียดที่ฉลากครบถ้วน น้ำหนัก/ขนาดตัวอย่างไม่น้อยกว่า 250 กรัม หรือ 250 มิลลิลิตร

วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์

ขอบข่ายการตรวจ

แบ่งเป็น 4 งานรับผิดชอบ ได้แก่

1. งานกายภาพ
2. งานเคมี
3. งานจุลชีววิทยา
4. งานพิษวิทยาและชีวเคมี

การตรวจวิเคราะห์ด้านเคมี

1. รายการทดสอบ

1.1 คุณค่าทางโภชนาการ

- โปรตีน ไหม้น กาก ความชื้น เถ้า เกลือ ทราย Pepsin Digestibility

1.2 แร่ธาตุ

- Ca, P, Fe, Zn, Cu, Mg, Mn, K, Na และ I (ไอโอดีน)

1.3 โลหะหนัก

- Cd, Pb

1.4 อื่นๆ ได้แก่ วิตามิน B2, ยูเรีย, ยูรีเอส แอคติวิตี

2. ประเภทตัวอย่างที่ทดสอบ ได้แก่

- 2.1 อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูป หัวอาหารสัตว์
- 2.2 วัตถุดิบอาหารสัตว์ เช่น ปลาป่น กากถั่วเหลือง ข้าวโพดป่น กากปาล์ม เนื้อและกระดูกป่น เป็นต้น
- 2.3 ผลิตภัณฑ์นมสำหรับสัตว์ เช่น หางนมผง (skim milk) หางเนยผง (Whey) นมผง เป็นต้น
- 2.4 สารผสมล่วงหน้า อาหารเสริมแร่ธาตุ อาหารเสริมโปรตีน เป็นต้น

3 วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อทดสอบด้านเคมี

3.1 อุปกรณ์

- ซ้อนตักตัวอย่าง
- ถุงพลาสติกซิปล็อคที่แห้งและสะอาด ปิดสนิท
- ถุงสีน้ำตาลทึบแสงปิดสนิท

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ -

3.3 ข้อควรระวัง -

3.4 วิธีเก็บตัวอย่าง

3.4.1 อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูป/หัวอาหารสัตว์/วัตถุดิบอาหารสัตว์

- ตักตัวอย่างน้ำหนักไม่น้อยกว่า 500 กรัม/ ตัวอย่าง
- บรรจุใส่ถุงพลาสติกที่แห้งและสะอาด ปิดสนิท ชั้นนอกเป็นถุงสีน้ำตาลทึบแสงปิดสนิท
- ตัวอย่างอยู่ในสภาพดี แห้ง สามารถบดได้ ไม่ขึ้นรา ยังไม่หมดอายุ
- รายละเอียดตัวอย่างหน้าถุงกระดาษระบุชนิดและรหัสตัวอย่างด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน

3.4.2 สารผสมล่วงหน้า (Premix)

- อยู่ในสภาพดี แห้ง ไม่ขึ้นรา
- น้ำหนักไม่น้อยกว่า 200 กรัม
- บรรจุในถุงพลาสติกที่แห้งและสะอาด ปิดสนิท ชั้นนอกเป็นถุงสีน้ำตาลทึบแสงปิดสนิท
- รายละเอียดตัวอย่างหน้าถุงระบุชนิดและรหัสตัวอย่างด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน

3.5 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อนำส่งห้องปฏิบัติการ

3.5.1 หลีกเลี่ยงการเก็บและขนส่งตัวอย่างในที่ที่มีอุณหภูมิสูง ถูกแดดส่องโดยตรง ทำให้คุณภาพเปลี่ยนแปลง และเสื่อมคุณภาพได้

3.5.2 หลีกเลี่ยงการเก็บในที่อับชื้น เพราะอาจทำให้ตัวอย่างขึ้นรา ไม่สามารถทดสอบได้

การตรวจวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา

1. รายการทดสอบ

1.1 แบคทีเรียก่อโรค

- *Salmonella* spp., *Campylobacter* spp., *Listeria monocytogenes*, *S. aureus*, *E. coli*, *Coliform*, *Enterobacter sakasakii*

1.2 การนับปริมาณจุลินทรีย์

- Total plate count, Total mold count

1.3 สารเสริมชีวนะ (Probiotics)

- *Bacillus* spp., *Lactobacillus* spp., *Saccharomyces* spp ถึงระดับ สายพันธุ์

1.4 Antibiotic Inhibitory microbiological assay

1.5 DNAกรดเนื้อสัตว์และ GMOs

2. ประเภทตัวอย่างที่ทดสอบ เช่นเดียวกับการตรวจวิเคราะห์ด้านเคมี และอาหารกระป๋อง

3 วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อทดสอบด้านจุลชีววิทยา

3.1 อุปกรณ์

- ซ้อนดักตัวอย่างที่ผ่านการฆ่าเชื้อ
- ถุงพลาสติกใส่ตัวอย่างที่ผ่านการฆ่าเชื้อ
- ถุงมือปลอดเชื้อ
- Alcohol 70%
- ถุงกระดาษสีน้ำตาล
- ที่เย็บกระดาษ
- ไม้จิ้มไฟและ ตะเกียง
- Alcohol 95%

ซ้อนดักตัวอย่าง

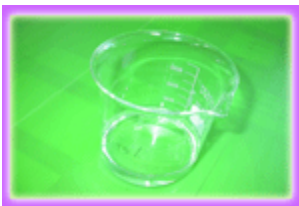
ถุงพลาสติก

ถุงมือ

Alcohol 70%

Alcohol 95 %

ไม้จิ้มไฟ+ ตะเกียง

ที่เย็บกระดาษ

ถุงกระดาษสีน้ำตาล

ขั้นตอนการเก็บตัวอย่าง

1. สวมถุงมือแล้วฉีดพ่นด้วย Alcohol 70% รอจนแห้ง
2. ฝึกบรรจุซ้อนดักตัวอย่างบริเวณค้ำซ้อน
3. สุ่มดักตัวอย่างจากกองตัวอย่างใส่ถุงพลาสติกที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้วอย่างน้อย 500 กรัม
4. ปิดถุงพลาสติกด้วยลวดเย็บกระดาษ แล้วบรรจุถุงตัวอย่างนั้นลงในถุงกระดาษสีน้ำตาล

กรณีที่ไม่มีถุงมือและซ้อนดักตัวอย่างที่ปลอดเชื้อ ให้ดำเนินการดังนี้

1. ฉีดพ่นมือด้วย Alcohol 70% แล้วรอให้แห้ง
2. นำซ้อนสแตนเลสจุ่ม Alcohol 95% แล้วนำไปผ่านเปลวไฟ

การเก็บตัวอย่างอาหารสัตว์ด้วยเทคนิคพิเศษสำหรับส่งตรวจรายการวิเคราะห์ที่จำเพาะ

รายการวิเคราะห์	วิธีการเก็บตัวอย่าง
1. ด้านจุลชีววิทยา เช่น เชื้อซัลโมเนลลา ปริมาณแบคทีเรียและรา	ตัวอย่างต้องเก็บแบบเทคนิคปลอดเชื้อ แล้วห่อด้วยถุงกระดาษทึบแสงอีก 1 ชั้น ใช้ถุงพลาสติกใหม่และต้องฆ่าเชื้อที่ภาชนะและมือของผู้ปฏิบัติงานด้วย 70% Alcohol และภาชนะต้องไม่มีรอยทะลุให้อากาศภายนอกเข้าสัมผัสได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บแยกถุงเพิ่มขึ้นอีก 1 ตัวอย่าง หากต้องวิเคราะห์ร่วมกับรายการอื่น
2. วิตามิน ยา	ต้องทำการเก็บตัวอย่างโดยระมัดระวังการปนเปื้อนข้ามระหว่างตัวอย่าง และต้องใช้ถุงพลาสติกใหม่ และห่อด้วยถุงกระดาษทึบแสง อีก 1 ชั้น ป้องกันการถูกแสงทำให้ยาและวิตามินเสื่อมคุณภาพได้
3. สารพิษจากเชื้อรา	การเก็บตัวอย่างเข้าห้องปฏิบัติการต้องไม่น้อยกว่า 500 กรัม โดยต้องสุ่มตัวอย่างให้กระจายเป็นตัวแทนอย่างทั่วถึง และนำมาคลุกเคล้าให้เข้ากันดี และแบ่งเป็น 3 ส่วน เพื่อจะได้ผลวิเคราะห์ที่เป็นตัวแทนตัวอย่างทั้งหมด หากตัวอย่างน้อยกว่า 500 กรัม จะไม่เพียงพอในการวิเคราะห์และการตรวจจนได้ค่าปริมาณหากเกิดตรวจพบ เพราะต้องทำการตรวจเบื้องต้นและหาปริมาณด้วยเครื่อง HPLC
4. รายการวิเคราะห์ในกิจกรรม ร้องเรียน ดำเนินคดี ยึด อาชญากรรม ยื่นชั้นผลดำเนินปริมาณ หรือทดสอบประสิทธิภาพการวิเคราะห์ทุกรายการ	ให้แยกเรื่องแยกกิจกรรมและเขียนในหนังสือต้นเรื่องให้ชัดเจนว่าต้องการให้วิเคราะห์ในรายการอะไร และไม่ควรรวมไว้กับเรื่องการเก็บตัวอย่างสุ่มตรวจตามปกติ เพราะจะทำให้เรื่องมีจำนวนตัวอย่างมากและวิเคราะห์หลายรายการทำให้การตอบผลต้องรอกันล่าช้าได้

หมายเหตุ ตัวอย่างอาหารสัตว์ทุกชนิดต้องเก็บในที่มืด ห้ามถูกแสงและความร้อนและความชื้น เพราะจะทำให้ค่าปริมาณสารเปลี่ยนแปลงและเสื่อมลงได้ หากมีผู้ยื่นขอเก็บที่อุณหภูมิ 4 °C จะเก็บได้นานขึ้น ยกเว้น ตัวอย่าง Aflatoxin ควรเก็บที่อุณหภูมิ -20 °C

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ -

3.3 ข้อควรระวัง

ควรเปลี่ยนช้อนตักตัวอย่างหรือ ใช้ 70% แอลกอฮอล์ ทำความสะอาด ช้อนตักตัวอย่าง ทุกครั้ง
ที่เก็บตัวอย่างใหม่

3.4 วิธีการเก็บตัวอย่างวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา

3.4.1 อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูป/หัวอาหารสัตว์/วัตถุดิบอาหารสัตว์

- ตัวอย่างต้องเก็บแบบเทคนิคปลอดเชื้อ และห่อด้วยถุงกระดาษทึบแสงอีก 1 ชั้น
- ถุงพลาสติกที่ใช้ต้องใหม่ และสะอาด ไม่มีรอยทะลุให้อากาศภายนอกเข้าสัมผัสได้
- ช้อน (stainless) ที่ใช้และมือ ของผู้ปฏิบัติงานต้องทำความสะอาดด้วย 70% แอลกอฮอล์
- หากเป็นไปได้ ควรเก็บแยกถุงเพิ่มขึ้นอีก 1 ถุง ถ้าต้องวิเคราะห์ร่วมกับรายการอื่น และเก็บรักษา
ขณะขนส่งที่อุณหภูมิ 18 - 27°C

3.4.2 อาหารกระป๋อง

- สภาพกระป๋องไม่บุบ ไม่บวม ไม่มีสนิม ไม่มีรอยเปิด
- ฉลากชัดเจนไม่ฉีกขาด
- ยังไม่หมดอายุ
- ปริมาณตัวอย่าง 30 กระป๋อง / ตัวอย่าง

3.5 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อนำส่งห้องปฏิบัติการเพื่อทดสอบด้านจุลชีววิทยา -

การตรวจวิเคราะห์ด้านพิษวิทยาและชีวเคมี

1 รายการทดสอบ

1.1 สารตกค้าง

- Beta agonists, Sulfonamides, Chloramphenicol, Carbadox, Fluoroquinolones, Nitroimidazoles, Pesticides (OCPs), PCBs, Nitrofurans, Tetracycline, Olaquinox, Macrolide, Diethylstilbestrol, Melamine and analogues

1.2 สารพิษจากเชื้อรา

- Aflatoxins (Total), Aflatoxin (B1,B2,G1,G2), Ochratoxin, Zearalenone, Fumonisin , T₂Toxin, DON

2. ประเภทตัวอย่างที่ทดสอบ เช่นเดียวกับการตรวจวิเคราะห์ด้านเคมี และน้ำนมดิบ

3. วิธีการเก็บตัวอย่างเพื่อทดสอบด้านพิษวิทยาและชีวเคมี

3.1 อุปกรณ์ -

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ -

3.3 ข้อควรระวัง -

3.4 วิธีเก็บ

3.4.1 การเก็บตัวอย่างน้ำนมดิบสำหรับวิเคราะห์ Melamine และ Aflatoxin

- ตัวอย่างไม่เน่าเสียหรือมีกลิ่นเหม็นบูด
- บรรจุในขวดตัวอย่างปิดฝาสนิทใส่ในถุงพลาสติก 2 ชั้น น้ำจากน้ำแข็งไม่ซึมเข้าถุงด้านใน
- ปริมาณตัวอย่างประมาณ 500 มิลลิลิตร (Aflatoxin)
- ปริมาณตัวอย่างประมาณ 200 มิลลิลิตร (Melamine)
- เก็บในตู้เย็นที่มีอุณหภูมิ 0-4 องศาเซลเซียส

3.5 วิธีการเก็บรักษาตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อนำส่งห้องปฏิบัติการ

เก็บในภาชนะรักษาความเย็น ให้ตัวอย่างมีอุณหภูมิ 0-4 องศาเซลเซียส

การตรวจวิเคราะห์ด้านกายภาพ

1 รายการทดสอบ

1.1 Screening Test

- ชนิดยาในอาหารสัตว์ : Chlortetracycline (CTC), Oxytetracycline (OTC), Nitrofurazone (NFZ), Nitrofurantoin (NFT), Furazolidone (FZD), Furaltadone (FZD), Nitrovin (NIV), Zoalene (ZOA), Roxarzone (ROX), Carbadox (CBX)
- วิตามิน : A, B2, B6, C
- แร่ธาตุ : Fe, Co, Cu

1.2 ส่วนประกอบ

1.3 การปลอมปน

2. ประเภทตัวอย่างที่ทดสอบ เช่นเดียวกับการตรวจวิเคราะห์ด้านเคมี

3. วิธีการเก็บตัวอย่างเพื่อทดสอบด้านพิษวิทยาและชีวเคมี

3.1 อุปกรณ์ -

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ -

3.3 ข้อควรระวัง -

3.4 วิธีเก็บ -

การติดฉลาก

- เขียนรายละเอียดตัวอย่าง บนถุงพลาสติกบรรจุตัวอย่าง ด้วยปากกาเคมีชนิดติดทนถาวร permanent
- บนถุงกระดาษชั้นนอก เขียนรายละเอียดให้ครบตามที่ระบุไว้บนถุง
- ตัวอย่างสารผสมล่วงหน้าหรือตัวอย่างที่เก็บมาทั้งภาชนะบรรจุที่วางจำหน่าย ใช้ปากกาเคมีชนิด permanent เขียนบนภาชนะ หรือนำภาชนะใส่ในถุงพลาสติกใส และเขียนฉลากใส่ในถุงพร้อมตัวอย่าง แล้ว ปิดผนึกถุง
- ข้อมูลบนฉลากต้องมีข้อความอย่างน้อยดังนี้

ลำดับที่ ชนิดตัวอย่าง ชื่อบริษัท (หรือชื่อฟาร์ม และทะเบียนฟาร์ม) วันที่เก็บ สถานที่เก็บ
วันผลิต

รูปภาพ ลักษณะตัวอย่าง Premix ที่อยู่ในสภาพดี

ข้อเสนอแนะในการส่งตัวอย่างอาหารสัตว์ตรวจวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลวิเคราะห์แบบรวดเร็ว

1. การส่งตัวอย่าง ต่อต้นเรื่อง 1 ฉบับ ควรแยกกิจกรรมและชนิดอาหารสัตว์ให้ชัดเจน เพราะจะส่งวิเคราะห์ไม่เหมือนกัน เช่น วัตถุดิบ 1 ฉบับ อาหารสัตว์ผสมสำเร็จและหัวอาหารสัตว์ 1 ฉบับ และสารผสมล่วงหน้าอื่นๆอีก 1 ฉบับ
2. ควรส่งรายการวิเคราะห์ให้ชัดเจน จะได้ส่งวิเคราะห์ได้ทันที
3. ควรแยกส่งเรื่องตามชนิดรายการวิเคราะห์ที่เหมือนกัน เป็น 1 ฉบับ จะได้ไม่ต้องรอผล หากต้องใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ชนิดเดียวกัน
4. ทวนสอบ ยืนยันผลด้านชนิดและปริมาณ เก็บซ้ำ ดำเนินคดี ยึดอาชญา ชุมเฉพาะกิจ ควรแยกเรื่องและเสนอควมที่สุด และต้นเรื่อง 1 ฉบับ ควรมีจำนวนตัวอย่างไม่เกิน 20 ตัวอย่าง เพราะจะได้รายงานผลได้เป็นชุดๆ ภายใน 3-5 วันทำการ หากมากกว่า 50 ตัวอย่าง การรายงานผลต้องเกิน 7 วันทำการ เพราะในการยืนยันชนิดและปริมาณทำได้ไม่เกิน 6 ตัวอย่าง/วัน/ชนิดรายการ
5. การตรวจเฝ้าระวังสารตกค้างและตรวจตามพรบ. หากไม่เจาะจงรายการวิเคราะห์ และรายการวิเคราะห์มีหลายรายการ การรายงานผลวิเคราะห์จะต้องล่าช้ากว่าปกติ อย่างน้อยประมาณ 20-30 วัน ทั้งนี้เพราะต้องวิเคราะห์หลายห้องปฏิบัติการ บางห้องปฏิบัติการ เช่น คุณค่าทางเคมี จุลชีววิทยา สารพิษจากเชื้อรา การปลอมปนทางกายภาพ ต้องใช้เวลาตรวจนานประมาณ 5-7 วันทำการ
6. หากต้องการผลด่วนเพื่อดำเนินงานกรณีเร่งด่วน ให้เสนอเรื่องแบบด่วนที่สุด และให้โทรศัพท์หรือโทรสารบอกล่วงหน้า ตัวอย่างเข้าวัน เวลา ประมาณเท่าใด จะได้เตรียมเจ้าหน้าที่รอ และรับตัวอย่างมาดำเนินการเร่งด่วน
7. ในการส่งตัวอย่างให้เขียนบอกหมายเลข 1, 2, 3, ... ลงบนมุมขวามือบนของถุงตัวอย่าง ด้วยปากกาเมจิก หรือหมึกที่เห็นชัดเจน เพื่อสะดวกในการเรียงตัวอย่างให้ตรงกับลำดับที่ในใบประวัติ หากมีการผิดพลาดจะได้ตรวจสอบตามลำดับที่ได้ นอกจากนี้ยังสะดวกในการเรียงตัวอย่างและนับจำนวนตัวอย่างว่าครบ หรือมีตัวอย่างขาดหายหรือไม่ และช่วยยืนยันสอบย้อนกลับได้หากมีการสลับถุงตัวอย่างหรือพิมพ์ประวัติผิดพลาด
8. รายการวิเคราะห์ใหม่ หรือพบสารชนิดใหม่ที่ไม่ได้ดำเนินการเป็นงานประจำ ต้องใช้เวลาในการพัฒนาและทดลองวิเคราะห์อย่างน้อยประมาณ 3-4 สัปดาห์ หรือมากกว่าจึงทำให้ต้องตอบผลล่าช้า
9. การตามผลวิเคราะห์เร่งด่วนให้ใช้โทรศัพท์ และส่งโทรสารเขียนแจ้งรายละเอียด เช่น ตัวอย่างจากที่ใด ชนิดใด รหัสใด รหัสตัวอย่างและผลการตรวจที่ต้องการทราบด่วน หรือส่งโทรสารหนังสือต้นเรื่องเดิม หรือ Sample code ของสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และให้ติดต่อกลับที่ใด พร้อมเบอร์โทรศัพท์และโทรสาร

ติดต่อที่เบอร์ 0-2967-9753,59 และโทรสาร 0-2967-9753,59

หากมีข้อสงสัยหรือไม่ได้รับความสะดวกจากเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการให้แจ้งที่ โทร/โทรสาร 0-2967-9751 ติดต่อ
คุณสุทธิพร พิริยาน โทร 081-487-1778 หรือ e-mail: phiriyayon@yahoo.com

วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำใช้จากฟาร์มปศุสัตว์ และยาสัตว์

ขอบข่ายการตรวจ

- 1 ตรวจยาต้องห้ามปนเปื้อน
- 2 ตรวจด้านคุณภาพยาสัตว์

การตรวจวิเคราะห์ยาต้องห้ามปนเปื้อน

1 รายการทดสอบ

- Nitrofurans (NFS) : Nitrofurazone, Nitrofurantoin, Furaladone , Furazolidone
- Nitroimidazole (NIM) : Metronidazole, Ronidazole , Dimetridazole, Ipronidazole
- Choramphenicol (CAP)
- กลุ่ม Beta-agonists : Ractopamine, Salbutamol, Clenbuterol

2 ประเภทของตัวอย่างที่ทดสอบ

น้ำใช้จากฟาร์มปศุสัตว์ ในกิจกรรม ฝักระวังสารตกค้างประจำปี 10.1 แก้ไขปัญหาสารเร่งเนื้อแดง (กรณีปีสภาวะเป็นบวก) 10.2 และสอบสวนฟาร์ม 3.4

3 วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำใช้จากฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อทดสอบหาต้องห้ามปนเปื้อน

3.1 อุปกรณ์

- ขวดพลาสติก สีขาวขุ่นทึบแสง

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ

- น้ำตักง่าย หรือน้ำปลายทางในเล้า

3.3 ข้อควรระวัง -

3.4 วิธีการเก็บ

- 3.4.1 เก็บตัวอย่างปริมาตรไม่ต่ำกว่า 500 มิลลิลิตรต่อตัวอย่าง
- 3.4.2 บรรจุขวดอย่าให้ถึงปากขวด ปิดฝาให้แน่น
- 3.4.3 บันทึกรายละเอียดลงในฉลากตามแบบ และแนบมาพร้อมกับแต่ละขวดของตัวอย่าง

3.5 การเก็บรักษาตัวอย่าง

- 3.5.1 เก็บในที่อุณหภูมิไม่เกิน 2 - 8 องศาเซลเซียส ควรแช่เย็นและใส่ในภาชนะเก็บความเย็น
- 3.5.2 ห้ามถูกแสงแดด
- 3.5.3 นำส่งถึงห้องปฏิบัติการ ไม่เกิน 2 สัปดาห์

รูปภาพ ขวดตัวอย่างน้ำใช้ในฟาร์มปลุสัตว์ปีงบประมาณ 2554

หน่วยงานที่ส่งตรวจ.....
ชื่อฟาร์ม.....
เลขทะเบียนฟาร์ม.....
น้ำใช้ในฟาร์ม ☐ ใก่ ☐ เป็ด ☐ สุกร ☐ อื่น ๆ ระบุ.....
น้ำใช้จาก ☐ น้ำถังจ่าย ☐ น้ำปลายทางในเล้า ☐ อื่น ๆ ระบุ.....
รายการวิเคราะห์ ☐ NFS ☐ CAP ☐ NIM ☐ Beta ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

ตัวอย่างฉลากขวดตัวอย่างน้ำใช้ในฟาร์มปลุสัตว์

การตรวจสอบคุณภาพยาสัตว์ (9.2)

1 รายการทดสอบ

- 1.1 ความเป็นกรด-เบส (pH)
- 1.2 การตรวจเอกลักษณ์ของยา (Identification)
- 1.3 การตรวจปริมาณตัวยาคำคัญ (Assay)

รายงานผลคุณภาพยาทางด้านปริมาณเป็นร้อยละของปริมาณตัวยามีอยู่จริงเทียบกับปริมาณตามที่ระบุไว้ในฉลากยา (% label amount, % la)

2 ประเภทตัวอย่าง

ยาสำหรับสัตว์

3 วิธีการเก็บเพื่อตรวจสอบคุณภาพยาสัตว์

3.1 อุปกรณ์ -

3.2 ตำแหน่งที่เก็บ

- ร้านขายยา /คลินิก/สถานพยาบาล/ฟาร์ม

3.3 ข้อควรระวัง -

3.4 วิธีการเก็บ

3.4.1 เก็บเฉพาะตัวอย่างยาสัตว์ที่มีทะเบียนตำรับยา

3.4.2 เลขทะเบียนตำรับยา หรือ Reg No. เช่น 1D 11/43 , 2D 19/31 , 2F 19/47

D หมายถึง ยาแผนปัจจุบันสำหรับสัตว์ผลิตในประเทศ

E หมายถึง ยาแผนปัจจุบันสำหรับสัตว์ที่แบ่งบรรจุ

F หมายถึง ยาแผนปัจจุบันสำหรับสัตว์ที่นำหรือสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ

3.4.3 เก็บตัวอย่างยาที่ยังไม่สิ้นอายุและไม่ใกล้สิ้นอายุ ตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีอายุของยาเหลืออยู่มากกว่า 1 ปี (ณ วันที่เก็บตัวอย่าง)

3.4.4 ปริมาณตัวอย่างที่เก็บ

ยาฉีด : เก็บขวดที่มีปริมาตรไม่น้อยกว่า 50 มิลลิลิตร

ยาผง : เก็บซองที่มีปริมาณไม่น้อยกว่า 50 กรัม

หากมีปริมาณน้อยกว่ากำหนด ขอให้เพิ่มจำนวนขวด / ซอง

3.4.5 การนับจำนวนตัวอย่าง

1 ตัวอย่าง = ยี่ห้อเดียวกัน Lot No. เดียวกัน จำนวน 2 ขวด / ซอง เช่น

- เก็บ Penicillin ผสมกับ Streptomycin จำนวน 2 ขวด ยี่ห้อเดียวกัน Lot No. เดียวกัน = 1 ตัวอย่าง

- เก็บ Penicillin ผสมกับ Streptomycin จำนวน 2 ขวด ยี่ห้อเดียวกัน Lot No. ต่างกัน = 2 ตัวอย่าง*

* ต้องส่งเพิ่มอีก Lot No. ละ 1 ขวด/ ซอง

- เก็บ Penicillin ผสมกับ Streptomycin จำนวน 4 ขวด ยี่ห้อเดียวกัน Lot No. เดียวกัน แหล่งที่เก็บ เดียวกัน = 1 ตัวอย่าง

3.5 การเก็บรักษาตัวอย่างยาสัตว์

เก็บตัวอย่างยาให้พ้นจากแสงแดด และเก็บที่อุณหภูมิห้องหรือในที่เย็น ตามที่ระบุไว้ในฉลาก กำกับยา

เลขทะเบียนฟาร์มที่ใช้ในฉลากตัวอย่างนำไปใช้ในฟาร์ม

เลขทะเบียน	ฟาร์ม
06902	ทะเบียนฟาร์มไก่ไข่
06903	ทะเบียนฟาร์มไก่พันธุ์
06901	ทะเบียนฟาร์มไก่เนื้อ
06905	ทะเบียนฟาร์มเป็ดไข่
06900	ทะเบียนฟาร์มเป็ดเนื้อ เป็ดพันธุ์
06403	ทะเบียนฟาร์มสุกร

วิธีการเก็บและรักษาตัวอย่างน้ำนม

ขอบข่ายการตรวจ

- 1 ด้านส่วนประกอบน้ำนมและโซมาติกส์เซลล์
  - โปรตีน ไขมัน SNF
- 2 ด้านจุลชีววิทยา
  - LPC SPC Coliform
- 3 ด้านกายภาพ
  - เมธิลินบลูและริซาซูริน pH จุดเยือกแข็ง
- 4 ยาปฏิชีวนะตกค้างเบื้องต้น
- 5 การเติมนมผงในน้ำนมดิบ
- 6 Aflatoxin M1

การเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์ด้านจุลชีววิทยา

1 อุปกรณ์

- 1.1 Dipper หรืออุปกรณ์สำหรับตักนม ความจุ 100 มล.
- 1.2 ขวดแก้วฆ่าเชื้อความจุ

2 ตำแหน่งที่เก็บ

ถังรีดนมรายฟาร์ม cooling tank

3 ข้อควรระวัง

ควรเก็บตัวอย่างสำหรับตรวจทางจุลชีววิทยา เป็นอันดับแรกก่อนตัวอย่างสำหรับตรวจอื่นๆ และตัวอย่างทั้งหมดต้องมาจากถังเดียวกัน

4 วิธีการเก็บตัวอย่าง

- 4.1 เตรียมขวดแก้วฆ่าเชื้อที่ทางห้องปฏิบัติการจัดให้ เขียนรายละเอียดตัวอย่างไว้ด้านข้างขวดให้ชัดเจน โดยระบุเบอร์ถัง หรือ ชื่อฟาร์ม กรณีเก็บตัวอย่างนมจากถังรวมฟาร์ม หรือระบุว่าเป็นนมรวมกรณีเก็บจาก cooling tank
- 4.2 กวนนมในถังนม หรือ cooling tank ให้ทั่วเพื่อให้นมเป็นเนื้อเดียวกัน

ถังรีดนมรายฟาร์ม

Cooling tank

4.3 ใช้อุปกรณ์ที่สะอาดตักนมจากถังรีด หรือใช้ dipper ตักจาก cooling tank ปริมาณอย่างน้อย 100 มิลลิลิตร

4.4 ปิดฝาให้สนิท

4.5 เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 1 ถึง 5 องศาเซลเซียสเพื่อรอส่งห้องปฏิบัติการ

การเก็บตัวอย่างเพื่อส่งตรวจรายการอื่น

- ส่วนประกอบน้ำนมและโซมาติกเซลล์
- จุดเยือกแข็ง
- ความเป็นกรด-ด่าง
- ตรวจหาสารปฏิชีวนะตกค้างเบื้องต้น
- ตรวจหาการเติมนมผงในน้ำนมดิบ

1 อุปกรณ์

1.1 Dipper หรืออุปกรณ์สำหรับตักนม ความจุ 100 มล.

1.2 ขวดพลาสติกความจุ ไม่น้อยกว่า 30 มล.

2 ตำแหน่งที่เก็บ

ถังรีดนมรายฟาร์ม ถังรีดนมรายตัว

3 ข้อควรระวัง

ต้องกวนนมในถังรีดนมให้ทั่วเพื่อให้นมเป็นเนื้อเดียวกัน การเก็บตัวอย่างที่ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นเนื้อเดียวกัน เช่น ตักแต่ส่วนบนของน้ำนม จะได้ตัวอย่างที่มีไขมันสูง โซมาติกเซลล์ และบักทีเรีย มากกว่าปกติเนื่องจากมีน้ำหนักรวมจึงลอยอยู่ด้านบน

4 วิธีการเก็บตัวอย่าง

4.1 เตรียมขวดที่สะอาดสำหรับเก็บตัวอย่างนม โดยระบุเบอร์โคในกรณีเก็บจากถังรีดนมรายตัว หรือชื่อฟาร์ม

ในกรณีเก็บจากถังรวมฟาร์ม ใไว้ด้านข้างขวด

4.2 กวนนมในถังรีดนมให้ทั่วเพื่อให้นมเป็นเนื้อเดียวกัน

ถังรีดนมรายตัว

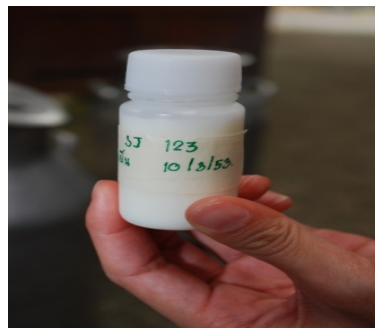

ถังรีดนมรายฟาร์ม

4.3 ใช้อุปกรณ์ที่สะอาดตักนมจากถังนม เเทนนมใส่ขวดที่เตรียมไว้ ถ้าตรวจ Aflatoxin หรือ Melamine เพิ่มเติม ต้องเก็บแยกอีก 1 ขวด ปริมาตรอย่างน้อย 500 มิลลิลิตร

4.4 ปิดฝาให้สนิท

4.5 เก็บรักษาที่อุณหภูมิ 1 ถึง 5 องศาเซลเซียสเพื่อรอส่งห้องปฏิบัติการ

5 การเก็บรักษาตัวอย่างและการขนส่งตัวอย่างน้ำนมไปยังห้องปฏิบัติการ

5.1 ตัวอย่างนมที่จะส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ

5.2 บรรจุขวดตัวอย่างในถุงพลาสติกอย่างน้อย 2 ชั้น มัดปากถุงให้แน่นป้องกันน้ำแข็งที่ละลายซึมเข้าตัวอย่าง

5.3 แช่น้ำแข็ง โดยรักษาอุณหภูมิให้ได้ 1-5 องศาเซลเซียส นำส่งห้องปฏิบัติการทันที

คำแนะนำในการส่งตัวอย่างสินค้าปศุสัตว์ เพื่อทดสอบคุณภาพ

1. การจัดเตรียมตัวอย่างมีข้อควรปฏิบัติดังนี้ ให้มีรายละเอียดอย่างน้อย ดังนี้

1.1 ฉลากกำกับตัวอย่าง

1.1.1. ชื่อชนิดตัวอย่าง

1.1.2. หมายเลขชี้บ่งตัวอย่าง (ID , Reference No)

1.1.3. รายการทดสอบ

1.2 ปริมาณขั้นต่ำที่รับได้ (Minimum sample size) เพื่อให้มีปริมาณเพียงพอต่อการทดสอบ และมีเหลือสำหรับการทดสอบยืนยัน กรณีจำเป็น

1.3 ภาชนะบรรจุตัวอย่าง

- ใช้ภาชนะบรรจุที่เหมาะสมกับชนิดตัวอย่างและรายการทดสอบรวมถึงวิธีปิดผนึก

1.4 สภาพการเก็บรักษา

- กำหนดสภาพการเก็บรักษาก่อนนำส่ง และขณะนำส่งห้องปฏิบัติการ เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพ หรือ เสียหาย ให้เหมาะสม

1.5 ฉลากกำกับตัวอย่าง

- ผู้ขอบริการต้องติดฉลากกำกับตัวอย่างบนภาชนะบรรจุ ระบุชื่อตัวอย่าง พร้อมรายละเอียดที่จำเป็นให้ชัดเจน

ทั้งนี้ผู้ส่งตัวอย่างสามารถศึกษารายละเอียดได้ในมาตรฐานการตรวจสอบสภาพตัวอย่าง และการเก็บรักษาตัวอย่าง (BQCLP_REF001)

2. การจัดทำแบบคำขอส่งตัวอย่าง

2.1 ผู้ขอบริการจะต้องกรอกรายละเอียดการส่งตัวอย่างในแบบคำขอส่งตัวอย่างทดสอบให้ครบถ้วนตามที่กำหนดในแบบคำขอ

2.2 ระบุชื่อผู้นำส่ง และบุคคลพร้อมเบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อกลับได้

2.3 ลงนามเจ้าหน้าที่ภาครัฐประจำโรงงาน (กรณีส่งตัวอย่างในกิจกรรม 4 , 4.1 , 4.2 , 4.3 , 4.4) หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

3. กรณีการส่งตัวอย่างทางรถขนส่ง หรือขนส่งทางเครื่องบิน

3.1 กรณีการส่งตัวอย่างทางขนส่ง

3.1.1 กรณีที่ส่งตัวอย่างทางรถขนส่งทางบก ให้ระบุชื่อสถานีขนส่ง หมายเลขและทะเบียนรถ พร้อมทั้งสถานที่รับส่งตัวอย่าง

3.1.2 กรณีรถขนส่งปรับอากาศต้องระบุชื่อบริษัทพร้อมหมายเลขโทรศัพท์ของบริษัทในกรุงเทพฯ

3.1.3 กรณีการส่งทางเครื่องบินต้องแจ้งสายการบินให้ส่งพัสดุดังกล่าวลงที่ทำอากาศยานระบุจุดรับปลายทางชัดเจน และแจ้งหมายเลขเอกสารนำส่ง (air waybill number) ทางโทรศัพท์หรือโทรสารให้กับผู้รับตัวอย่างเพื่อสะดวกในการไปรับตัวอย่างที่คลังสินค้าที่สนามบิน

3.2 ผู้ส่งตัวอย่างทดสอบจะต้องแจ้งวัน เวลาและสถานที่ปลายทางที่ตัวอย่างทดสอบจะมาถึงกรุงเทพฯ โดยทางโทรศัพท์ 0-29679700 ต่อ 1106-1107, 1212 หรือโทรสาร 0-29679743 ควรแจ้งล่วงหน้าก่อน 1 วันทุกครั้ง เพื่อจะได้จัดเจ้าหน้าที่ในการไปรับตัวอย่างในแต่ละครั้ง

3.3 ต้องแจ้งชื่อ หมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้สะดวกหรือโทรสารของผู้รับผิดชอบในการส่งตัวอย่าง

3.4 ตัวอย่างทดสอบที่ส่งต้องถึงปลายทางในวันและเวลาราชการ

4. กรณีการส่งตัวอย่างทางพัสดุภัณฑ์

1. รายละเอียดการนำส่งเหมือนกับการส่งทางรถขนส่งหรือทางเครื่องบิน ควรส่งเป็นพัสดุภัณฑ์ด่วน หรือ EMS ให้ถึงปลายทางในวันและเวลาราชการ หรือมีการติดต่อแจ้งประสานงานเป็นกรณีไป ทั้งนี้ระยะเวลา ระหว่างขนส่งไม่เกิน 24 ชั่วโมง

2. ตัวอย่างทดสอบควรจะถูกบรรจุในอุณหภูมิเย็นหรือแช่แข็ง ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานการตรวจสอบสภาพตัวอย่าง และการเก็บรักษาตัวอย่าง (BQCLP_REF001) จึงควรนำก้อนน้ำแข็งพลาสติก (Ice pack) และเกลือใส่ในกล่องพัสดุ ภัณฑ์ โดยนำก้อนน้ำแข็งพลาสติก (Ice pack) ใส่ถุงพลาสติกรัดยาง หรือปิดสนิทโดยวิธีอื่นตามความเหมาะสม เพื่อ ป้องกันการเสียหายของกล่องพัสดุภัณฑ์

3. กรณีตัวอย่างทดสอบที่ไม่ต้องแช่เย็น ให้แยกออกไว้ต่างหาก เช่น อาหารสัตว์ ไข่ไก่ และอื่นๆ

4. ตัวอย่างทดสอบควรนำส่งในกล่อง หรือซองกันกระแทก และห่อตัวอย่างทดสอบให้มิดชิด ถ้าเป็นไปได้ ควรจัดส่งในกล่องโฟมหรือภาชนะสำหรับใส่ตัวอย่างทดสอบที่แข็งแรง และบรรจุให้แน่นเต็มกล่องเพื่อ ป้องกันตัวอย่างทดสอบเสียหายหรือ แดงจากการกระแทกระหว่างการนำส่ง

5. สถานที่ส่งตัวอย่าง

1. ส่งตัวอย่างพร้อมแบบคำขอส่งตัวอย่าง ต่อเจ้าหน้าที่รับตัวอย่างที่ห้องรับตัวอย่าง ชั้น 1 อาคาร 1 สำนัก ตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ในวัน – เวลา ที่กำหนด

2. กรณีไม่รับตัวอย่าง ห้องรับตัวอย่างจะคืนตัวอย่าง พร้อมแบบขอคืนตัวอย่าง (BQCLP_FORM 073)

1 ฉบับ ที่ระบุสาเหตุการไม่รับตัวอย่างนั้นๆ

6. ข้อควรระวังในการจัดการตัวอย่าง

1. การขนย้าย การจัดเก็บ ต้องทำด้วยความระมัดระวังทุกขั้นตอน เพื่อป้องกันไม่ให้ตัวอย่างเสื่อมสภาพ เสียหาย

2. แนวทางการเก็บรักษาตัวอย่างให้คงสภาพเหมาะแก่การทดสอบ

- ไม่วางไว้ในที่ที่มีแสงแดด หรือมีอุณหภูมิสูง
- ไม่เก็บ/วางตัวอย่างไว้ในที่มีความชื้นสูง
- ไม่เก็บ/วางตัวอย่างในสภาวะแวดล้อมที่สกปรก มีจุลินทรีย์สูงหรือมีฝุ่นละอองมาก
- ไม่เก็บ/วางตัวอย่างในที่ที่มีไอน้ำ และสารเคมีต่างๆ

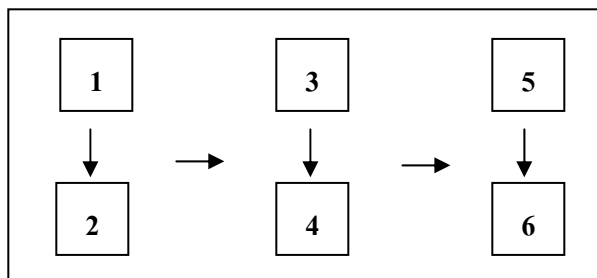
ขั้นตอนการส่งตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ฯ ณ สตส.

1. จัดทำเอกสารแบบคำขอส่งตัวอย่างตามประเภทตัวอย่าง โดยผู้ส่งตัวอย่างจะต้องจัดทำเอกสารใบนำส่งตัวอย่างให้ครบถ้วน ถูกต้อง ให้เจ้าหน้าที่ภาคีรัฐประจำโรงงาน(กรณีส่งตัวอย่างในกิจกรรม 4 , 4.1 , 4.2 , 4.3 , 4.4) หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตรวจสอบ และลงนามด้วยหมึกสีน้ำเงินเท่านั้น หากเป็นลายเซ็นจะต้อง เขียนชื่อ – สกุล ตัวบรรจงให้อ่านได้กำกับด้วยทุกครั้ง

2. จัดเตรียมตัวอย่างโดยใช้ภาชนะบรรจุตัวอย่างและให้ตัวอย่างมีสภาพตามที่สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์กำหนด พร้อมให้มีฉลากกำกับตัวอย่าง ถูกต้องชัดเจน ตรงตามแบบคำขอส่งตัวอย่าง โดยตัวอย่างที่กำหนดให้ Lock กุญแจ จะต้องใช้ล็อกกุญแจ ที่เก็บไว้ที่สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ เปิดเท่านั้น

3. ส่งเอกสารแบบคำขอส่งตัวอย่าง ที่ห้องรับตัวอย่าง ชั้น 1 อาคาร 1 สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ ให้เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างตรวจสอบความถูกต้องของแบบคำขอส่งตัวอย่าง หากเอกสารถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะคืนแบบคำขอส่งตัวอย่างพร้อมทั้งแนบบัตรคิวสีฟ้า กรณีเป็นตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์ฯ และบัตรคิวสีชมพูกรณีเป็นตัวอย่างน้ำล้างซากไก่ น้ำและน้ำแข็ง เพื่อจัดลำดับก่อน- หลัง ในการตรวจสอบสภาพตัวอย่าง หากเอกสารมีข้อบกพร่องเจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้ส่งตัวอย่างทราบพร้อมทั้งคืนแบบคำขอส่งตัวอย่าง

4. ผู้ส่งตัวอย่างจัดเรียงตัวอย่างลงบนถาดที่จัดเตรียมไว้ให้(กรณีเป็นตัวอย่างเนื้อสัตว์ฯ) และจะต้องทำความสะอาดมือด้วย 70% alcohol ก่อนจัดเรียงตัวอย่างทุกครั้ง และในการจัดเรียงตัวอย่างให้เรียงตามลำดับที่ระบุไว้ในแบบคำขอส่งตัวอย่าง โดยให้เรียงลำดับจากบนไปล่าง และจากซ้ายไปขวา (ดังรูป) เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบสภาพตัวอย่างได้สะดวกและรวดเร็ว

5. ส่งตัวอย่างพร้อมแบบคำขอส่งตัวอย่างที่ได้รับบัตรคิวแล้ว ให้เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างตรวจสอบสภาพตัวอย่าง และความถูกต้องตรงกับแบบคำขอส่งตัวอย่าง โดยให้ผู้ส่งตัวอย่างรอเจ้าหน้าที่รับตัวอย่างดำเนินการที่ด้านนอกห้องรับตัวอย่าง ตามที่ได้จัดเตรียมสถานที่ไว้ให้

6. เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการแล้วเสร็จ จะแจ้งให้ผู้ส่งตัวอย่างทราบ และลงนามด้วยหมึกสีน้ำเงินเป็นผู้ส่งตัวอย่างในแบบคำขอส่งตัวอย่าง หากเป็นลายเซ็นจะต้องเขียนชื่อ- สกุล ตัวบรรจงให้อ่านได้กำกับด้วยทุกครั้ง

7. กรณีสภาพตัวอย่างไม่ตรงตามมาตรฐานกำหนด หรือรายละเอียดตัวอย่างไม่ตรงกับแบบคำขอส่งตัวอย่าง ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างจะแบบแบบขอคืนตัวอย่างพร้อมแจ้งเหตุผลให้ผู้ส่งตัวอย่างทราบ

8. ชำระค่าบริการ (ถ้ามี) ที่ห้องประชาสัมพันธ์ ชั้น 1 อาคาร 1 สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์

9. ท่านสามารถศึกษารายละเอียด และ download แบบคำขอส่งตัวอย่างได้ที่ www.dld.go.th/qcontrol

ในกรณีมีการเปลี่ยนแปลงอื่นใดเกี่ยวกับการรับตัวอย่าง สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ จะแจ้งให้ทราบทาง web site ของสำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และติดประกาศให้ทราบทั่วกัน พร้อมทำหนังสือแจ้งสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ อีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ สำนักตรวจสอบคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ มีบริการการแจ้งข้อมูลข่าวสารทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ สามารถติดต่อขอใช้บริการดังกล่าว โดยแจ้งชื่อ และที่อยู่อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail address) แก่เจ้าหน้าที่รับตัวอย่างได้ทุกวันเวลาราชการ หรือทางโทรสารหมายเลข 02-9679743 หรือที่ ketsayas@dld.go.th

เอกสารแนบท้าย

สรุปแบบคำขอส่งตัวอย่างตรวจวิเคราะห์

ลำดับที่	แบบคำขอที่ใช้	รหัสเอกสาร	กิจกรรม
แบบคำขอส่งตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์			
1	แบบคำขอส่งตัวอย่างวิเคราะห์เชื้อจุลินทรีย์	BQCLP_FORM061	4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4
2	แบบคำขอส่งตัวอย่างวิเคราะห์สารตกค้างยาสัตว์และฮอร์โมน	BQCLP_FORM062	4.1
3	แบบคำขอส่งตัวอย่างวิเคราะห์ด้านเคมีอาหารสารตกค้างและสารปนเปื้อน	BQCLP_FORM063	4.1
4	แบบคำขอส่งตัวอย่างเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์	BQCLP_FORM064	3.1, 3.3, 3.4, 5, 7, 15
5	แบบคำขอส่งตัวอย่างปัสสาวะสุกร	BQCLP_FORM065	10.2
6	แบบคำขอส่งตัวอย่างตามแผนสารตกค้างประจำปี (สัตว์ปีก/น้ำผึ้ง)	BQCLP_FORM066	10.1
7	แบบคำขอส่งตัวอย่างตามแผนสารตกค้างประจำปี (สุกร)	BQCLP_FORM067	10.1
8	แบบคำขอส่งตัวอย่างตามโครงการ การพัฒนาโรงฆ่าสัตว์และ สถานที่จำหน่ายเนื้อสัตว์	BQCLP_FORM138	7.1
แบบคำขอส่งตัวอย่างอาหารสัตว์			
9	แบบคำขอส่งตัวอย่างอาหารสัตว์เพื่อทดสอบคุณภาพ	LMSI04_FORM09/1	1, 1.1, 8, 2, 3.1, 3.11, 3.3,
10	แบบส่งตัวอย่างอาหารสัตว์	LMSI04_FORM02/1	3.31, 3.2, 3.4, 6
แบบคำขอส่งตัวอย่างยาสัตว์ และน้ำใช้ในฟาร์มปศุสัตว์			
11	แบบคำขอส่งตัวอย่างยาสัตว์ / วัตถุอันตราย	LMSI04_FORM 14	9.1 , 9.2
12	แบบคำขอส่งตัวอย่างน้ำใช้ในฟาร์มปศุสัตว์	LMSI04_FORM 15	3.4, 10.1, 10.2

*ตารางรายละเอียดรายชื่อกิจกรรมตรวจวิเคราะห์ปีงบประมาณ 2554

รหัสกิจกรรม	ชื่อกิจกรรม
1	ตรวจตาม พรบ. ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์
1.1	ตรวจตาม พรบ. เก็บชำ
1.2	ตรวจตาม พรบ. อาศัย/ดำเนินคดี
2	ตรวจตาม พรบ. นำเข้า
3.1	ตรวจรับรองฟาร์มมาตรฐาน
3.11	ตรวจยืนยันผลตรวจรับรองฟาร์มสัตว์
3.2	ตรวจสอบสุขภาพสัตว์ปีกจากฟาร์มก่อนเข้าโรงฆ่าสัตว์เพื่อการส่งออก
3.3	ตรวจต่ออายุฟาร์ม
3.31	ตรวจยืนยันผลตรวจต่ออายุฟาร์มสัตว์
3.4	สอบสวนสารตกค้างในฟาร์ม
4	สุ่มตรวจโรงงานส่งออก
4.1	ตรวจรับรองส่งออก
4.2	เฝ้าระวังการปนเปื้อนในเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์
4.3	เฝ้าระวังการปนเปื้อนในตัวอย่างน้ำล้างซากสัตว์ปีก
4.4	เฝ้าระวังการปนเปื้อนในน้ำและน้ำแข็ง กลุ่ม A,B
5	เนื้ออนามัย
6	ตรวจสอบคุณภาพน้ำนมดิบ
7	โรงฆ่าสัตว์ภายใน
7.1	พัฒนาโรงฆ่าสัตว์ภายใน (โครงการเชิงสะอาด)
8	ดำเนินคดี/อาชั้ด
9.1	ตรวจสอบประสิทธิภาพ / คุณภาพวัตถุดิบตรายด้านการปศุสัตว์
9.2	ตรวจสอบคุณภาพยาสัตว์
10.1	แผนสารตกค้างประจำปี
10.2	แก้ไขปัญหาสารเร่งเนื้อแดง
11	อนุเคราะห์ อื่นๆ
15	ื่อนำเข้า

การพิจารณาผลวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพอาหารสัตว์

สุทธิพร พิริยาน

การผ่านเกณฑ์มาตรฐานของอาหารสัตว์ หมายถึง การมีค่าคุณภาพอาหารสัตว์ที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นไปตามพรบ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2545 ฉบับปรับปรุงแก้ไข และค่าตามประกาศของยุโรปหรือของประเทศคู่ค้า มีรายละเอียด ดังนี้

1. สารพิษจากเชื้อรา

มีปริมาณ Aflatoxins รวม (total) ในอาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูปสำหรับเปิด น้อยกว่า 30 ppb. ปลาปน หัวอาหารเปิด น้อยกว่า 40 ppb. กากถั่วเหลือง รำข้าว รำละเอียด รำหยาบ รำสกัดน้ำมัน หัวอาหารไก่ หัวอาหารสุกร อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูปสุกรแรกเกิด – 15 กก. น้อยกว่า 50 ppb. ข้าวโพดปน เมล็ดข้าวโพด หัวอาหารโค กระบือ อาหารสำเร็จรูปสำหรับไก่ไข่/ไก่เนื้อ อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูปสำหรับสุกร น้ำหนัก 15 กก. อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูปโค อายุไม่เกิน 1 ปี น้อยกว่า 100 ppb. อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูปโคอายุเกิน 1 ปี

น้อยกว่า 200 ppb. กากถั่วลิสง 500 ppb. ตามประกาศของสหภาพยุโรป (EU) Aflatoxins (B1) ในวัตถุดิบอาหารสัตว์ เนื้อมะพร้าวแห้ง เนื้อปาล์ม เมล็ดฝ้าย ข้าวโพด น้อยกว่า 200 ppb. อาหารสัตว์ทุกประเภทน้อยกว่า 50 ppb. ยกเว้นอาหารสำหรับโครีดนม น้อยกว่า 0.5 ppb. สำหรับ Aflatoxins (total) อาหารสำเร็จรูปสำหรับเปิด ≤ 30 ppb ปลาปน, หัวอาหารเปิด ≤ 40 ppb กากถั่วเหลือง, รำข้าว, รำละเอียด, รำหยาบ, รำสกัดน้ำมัน, หัวอาหารไก่, หัวอาหารสุกร, อาหารสำเร็จรูปสุกรแรกเกิดถึง 15 กก. ≤ 50 ppb, ข้าวโพดปน, เมล็ดข้าวโพด, หัวอาหารโค-กระบือ, อาหารสำเร็จรูปไก่ไข่-ไก่เนื้อ, อาหารสำเร็จรูปสุกรน้ำหนัก 15 กก. ขึ้นไป, อาหารสำเร็จรูปไม่เกิน 1 ปี ≤ 100 ppb, อาหารสำเร็จรูปโคอายุเกิน 1 ปี ≤ 200 ppb กากถั่วลิสง ปี ≤ 500 ppb , Aflatoxin (B1) วัตถุดิบสำหรับผลิตอาหารสัตว์, เนื้อมะพร้าวแห้ง, เนื้อปาล์ม, เมล็ดฝ้าย ≤ 20 ppb อาหารสัตว์ทุกประเภท ≤ 50 ppb ยกเว้นอาหารสำหรับวัวรีดนม ≤ 5 ppb อาหารสำหรับลูกวัว ≤ 10 ppb , Ochratoxin อนุญาตและผลิตภัณฑ์ ≤ 0.25 ppb หัวอาหารและอาหารสำเร็จรูปสำหรับสุกร ≤ 0.05 ppb สัตว์ปีก ≤ 0.1 ppb Ochratoxin A, Zearalenone อนุญาตและผลิตภัณฑ์ ≤ 2 ppm ข้าวโพดและผลิตภัณฑ์ ≤ 3 ppm หัวอาหารและอาหารสำเร็จรูปสำหรับสุกร, สุกรรุ่น, สุกรสาว ≤ 0.1 ppm หัวอาหารและอาหารสำเร็จรูปลูกสุกรตัวเมีย, แม่พันธุ์เลี้ยงลูกและสุกรขุน ≤ 0.25 ppm หัวอาหารและอาหารสำเร็จรูปสำหรับลูกวัว, โคนม, แพะ, แกะ, ลูกแกะ ≤ 0.53 ppm , DON อนุญาตและผลิตภัณฑ์ ≤ 8 ppm ข้าวโพด ≤ 12 ppm หัวอาหารสัตว์และอาหารสำเร็จรูป ≤ 5 ppm หัวอาหารและอาหารสำเร็จรูปสำหรับสุกร ≤ 0.9 ppm หัวอาหารและอาหารสำเร็จรูปสำหรับลูกวัว < 4 เดือน, แกะ, ลูกแกะ ≤ 2 ppm และ Fumonisin ข้าวโพดและผลิตภัณฑ์จากข้าวโพด ≤ 60 ppm อาหารสุกร, อาหารม้า, กระต่าย, สัตว์เลี้ยง ≤ 5 ppm อาหารปลา ≤ 10 ppm สัตว์ปีก, ลูกวัว, ลูกกระบือ, ลูกแกะ, ลูกแพะอายุ < 4 เดือน ≤ 20 ppm สัตว์เคี้ยวเอื้อง อายุ < 4 เดือน ≤ 50 ppm

2. สารเร่งเนื้อแดง (Beta-agonists)

ต้องตรวจไม่พบเนื่องจากเป็นสารต้องห้ามใช้ในอาหารสัตว์ ตามพรบ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

3. คุณค่าทางโภชนาการ ได้แก่ โปรตีน ไขมัน กาก ความชื้น เถ้า เกลือ และทราย

การพิจารณาผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ต้องพิจารณาค่าผลวิเคราะห์ตามพรบ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์พ.ศ. 2525 และพ.ศ. 2545 ฉบับปรับปรุงแก้ไข และเทียบกับค่าที่ขออนุญาตจดทะเบียนอาหารสัตว์ไว้

ตาราง แสดงคุณค่าทางโภชนาการ

ชนิดวัตถุดิบอาหารสัตว์	มาตรฐานวัตถุดิบอาหารสัตว์					
	โปรตีน	ไขมัน	กาก	ความชื้น	เถ้า	เกลือ
	ไม่น้อยกว่า (%)	ไม่เกิน (%)	ไม่เกิน (%)	ไม่เกิน (%)	ไม่เกิน (%)	ไม่เกิน (%)
-กากถั่วเหลือง	42	7	8	13	8	-
-ถั่วเหลืองอบ	36	15*	7	11	6	-
-กากถั่วลิสง	42	10	8	12	13	-
-ปลาป่น ชั้นคุณภาพที่ 1	60	-	2	10	26	3
-ปลาป่น ชั้นคุณภาพที่ 2	55	-	2	10	28	3
-ปลาป่น ชั้นคุณภาพที่ 3	50	-	2	10	30	3
-ปลาและกระดูกปลาป่น	40	18	2	10	33	3
-ขนสัตว์ปีกป่น	80	5	1.5	11	4	-
-รำละเอียด	12	15*	8	11	10	-
-รำหยาบ	5	2*	28	11	18	-
-รำสกัดน้ำมัน	14.5	3	15	13	14	-
-ข้าวโพดป่น เกรด 1	8	2*	3	13	2	-
-ข้าวโพดป่น เกรด 2	7.5	2*	3	13	2	-
-ข้าวโพดเมล็ด เกรด 1	8	2*	3	14.5	2	-
-ข้าวโพดเมล็ด เกรด 2	7.5	2*	3	14.5	2	-
-เนื้อป่น	54	15	4	10	29	-
-เนื้อป่นสกัดไขมัน	60	5	4	10	29	-
-เนื้อและกระดูกป่น (โปรตีน 50%)	50	15	4	10	32	-
-เนื้อและกระดูกป่น (โปรตีน 45%)	45	15	4	10	35	-
-เนื้อสัตว์ปีกป่น	55	15	4	10	25	-
-ผลพลอยได้จากสัตว์ปีกป่น	40	18	4	10	30	-
-การเรปซิดหรือกากคาโนลา	32	-	13	13	-	-
-กากเมล็ดทานตะวัน	27	-	30	12.5	-	-

หมายเหตุ : * ไขมัน ไม่น้อยกว่า

4. การตรวจหาส่วนประกอบของอาหารสัตว์

ต้องตรวจไม่พบการปลอมปนสิ่งที่ไม่ได้ขออนุญาตทะเบียนไว้ในการผสมในอาหารสัตว์

5. การพิจารณาอาหารสัตว์เสื่อมคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

ไม่พบเชื้อแบคทีเรีย ชนิด *Salmonella* spp. ในตัวอย่างอาหารสัตว์ 25 กรัม

มีปริมาณแบคทีเรียไม่เกิน 8.0×10^6 โคโลนี/กรัม ยกเว้น สารเสริมชีวนะ

มีปริมาณราไม่เกิน 1.0×10^5 โคโลนี/กรัม ยกเว้นในข้าวโพดป่นต้องไม่เกิน 5.0×10^6 โคโลนี/กรัม

การรายงานผลจะใช้สัญลักษณ์ เช่น $6.2E+0.3$ CFU/g หมายถึง 6.2×10^3 โคโลนี/กรัมอาหารสัตว์

6. การตรวจสอบชนิดยาเบื้องต้นด้วยวิธีเกิดสีทางเคมี (Screening test)

ต้องตรวจไม่พบด้วยวิธี Screening test ยาในอาหารสัตว์ทั้ง 8 ชนิด ดังนี้ คือ Nitrofurazone,

Nitrofurantoin, Furazolidone, Furaladone, Nitrovin, Chlortetracycline, Oxytetracycline และ Carbadox หากพบ

สารดังกล่าว ต้องยืนยันด้วยการวิเคราะห์ทางปริมาณด้วยเครื่องมือชั้นสูง เช่น HPLC, LC-MS และ LC-MS/MS

7. การตรวจหาชนิดและปริมาณสารต้องห้าม ต้องไม่พบ 10 กลุ่มของสหภาพยุโรป และ 11 กลุ่มของสหรัฐอเมริกา

ชนิดยา เกสซ์เคมีภัณฑ์ต้องห้ามใช้ในอาหารสัตว์ตามพรบ.ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

1. กลุ่ม Nitrofurans
2. กลุ่ม Beta-agonists
3. กลุ่ม Nitroimidazoles
4. Olaquinox
5. Carbadox
6. Diethylstilbestrol
7. Chloramphenicol
8. Melamine

8. การตรวจสอบหาสารปฏิชีวนะหรือสารยับยั้งจุลินทรีย์ ด้วยเทคนิคทางจุลชีววิทยา กับเชื้อแบคทีเรีย 4 ชนิด หากเกิดโซนใสแสดงว่า มีสารที่เป็นยาปฏิชีวนะหรือแก๊ซเคมีภัณฑ์ปนเปื้อนอยู่ ต้องเฝ้าระวังและเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบ โดยเฉพาะอาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูป แต่สารเสริมแร่ธาตุ สารผสมล่วงหน้า และวิตามินที่มีความเข้มข้นสูง อาจเกิดโซนใสได้

วิธีเก็บตัวอย่างเนื้อสัตว์ส่งตรวจจุลินทรีย์และยาตกค้าง(MA)

ใช้กับกิจกรรมเนื้อสัตว์อนามัย โรงฆ่าสัตว์ภายในประเทศ พัฒนาโรงฆ่าสัตว์และ เนื้อนำเข้า

- เนื้อ 1 ตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ชิ้น ๑ละประมาณ 300 กรัม
- เก็บเนื้อแยก 2 ถุง แต่ละถุงซ้อนถุง 2 ชั้น
- ติดฉลากที่เนื้อทั้ง 2 ถุงหมายเลขเดียวกัน
- ใส่ตัวอย่างเนื้อทั้ง 2 ถุง รวมกันในถุงใหญ่
- ติดฉลากที่ถุงใหญ่อีก 1 อัน หมายเลขเดียวกับถุงข้างใน

กำหนดเวลาการส่งตัวอย่างอาหารสัตว์ตรวจวิเคราะห์ที่ สตส ปี 2554

เพื่อให้ตัวอย่างอาหารสัตว์มีส่งเข้าห้องปฏิบัติการในแต่ละเดือน กระจายตัวตลอดเดือน ซึ่งจะช่วยให้สามารถรายงานผลได้รวดเร็วขึ้น ลดการสะสมของตัวอย่างที่รอการตรวจวิเคราะห์ จึงขอความร่วมมือให้แต่ละหน่วยงานจัดส่งตัวอย่างตามกำหนดเวลาดังนี้

หน่วยงานในพื้นที่ สสอ ที่ 1 และ สสอ ที่ 2	ส่งสัปดาห์ที่ 1 ของเดือน
หน่วยงานในพื้นที่ สสอ ที่ 3 สสอ ที่ 4 และ สสอ ที่ 5	ส่งสัปดาห์ที่ 2 ของเดือน
หน่วยงานในพื้นที่ สสอ ที่ 6 และ สสอ ที่ 7	ส่งสัปดาห์ที่ 3 ของเดือน
หน่วยงานในพื้นที่ สสอ ที่ 8 และ สสอ ที่ 9	ส่งสัปดาห์ที่ 4 ของเดือน

ยกเว้นกิจกรรม สอบสวน แผนสารตกค้าง อาหารสัตว์นำเข้า ส่งได้ตามสถานการณ์